

SZENT ERZSÉBET

MISZTÉRIUM 5 FELVONÁSBAN ELŐJÁTÉKKAL

IRTA:

SZARKA GÉZA

SZÉKESPEHÉRVÁR

SZÁMMER I. UTÓDA PANNONIA NYOMDAVÁLLALAT

26916.

SZENT ERZSÉBET

MISZTÉRIUM 5 FELVONÁSBAN
ELŐJÁTÉKKAL.

IRTA: *Zugor Annának*
SZARKA GÉZA. *barátságával:*

H. 35. Y. 3.
Szarka

SZÉKESFEHÉRVÁR

Megyei Könyvtár

Handwritten notes in cursive script, possibly including the author's name and title.

Aa1999

MEGYEI KÖNYVTÁR
Székesfehérvár

LE: 8 0506

R14

R80

Az előadás joga a szerzőé.

*„Üdvözlégy boldog Magyarország,
Szent Erzsébet bölcsője !“*

(Velencei himnusz 1538.)

SZEREPLŐK:

Zsófia, anya-fejedeleml-
asszony

Thüringiai Lajos

Erzsébet hercegnő

Marburgi Konrád, Er-
zsébet gyóntatója

Henrik herceg

Isbert, a választófeje-
delmek követe

Bánfi úr

Klingsor dalnok } II. Endre
követei

Izentrúd } Erzsébet

Judit } hölgyei

Bolond

Waldensi eretnek

Wieland lovag

Fekélyes fiú

Udvarmester

Kövér koldusasszony

Vak koldus

Mankós

Első vadász

Apród

Várnagy

Őrparancsnok

Számtartó

Folyóslábu

Második mankós

Hirdető

Egy apáca

Apáca-fejedelemlasszony

Betegápoló nővér

Krisztus

Harsonás angyal

Hermann } Erzsébet

Zsófika } gyermekei

Gertrúd }

Angyal

Koldus

Riporter

Gazdag

Kommunista

Pszichoanalitikus

Rokkant

Munkanélküli

Anya

Életunt

Udvarhölgyek, lovagok,
vadászok, apácák,
koldusok.

SZINHELY:

Az I. és II. felvonás a wartburgi őrgróf-
teremben, a III. felv. a wartburgi várudvarban,
a IV. és V. felv.: Marburgban történik.

Előjáték.

(A színpadot háromnegyed mélységben függöny takarja el. Az előtér jobb sarkában Angyal áll, szárnyak nélkül hófehér ruhában. A kezében ütött-kopott fölláns.)

Koldus (bekötött fejjel, kék köcsöggel és bottal):

— Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Angyal: — Mindörökké ámen.

Koldus: — Ideszól ez a cédula?

Angyal: — Ide.

Koldus: — Merre van itt a konyha, vagy az éléskamra? (*Szaglászik*) Semmi ételszag, semmi jófajta hagyma-illat, minden olyan egérszagu itt, olyan... olyan szegényes! (*Meghökken* örömmel) Te, csak nem pénzt osztogat a gazdád?

Angyal: — Kincseket. Csak várj türelemmel, míg a többiek megjönnek!

Koldus (a földről felvesz egy szivarvéget, rágyújt és leül): — Akkor várok. Az idő pénz, — na nem testvér?! Hehehe.

Munkanélküli (rongyosan, borostásan, a vállán üres zsákkal): — Jó napot kívánok! Te hivtál ide?

Angyal: — Én.

Munkanélküli: — Tudsz munkát adni? (*Kicsinylően végignézi*) Te-e-e? (*Künn gyársziréna*

bug, mire a Munkanélküli felkapja a fejét és belenéz a semmibe.)

Angyal: — Magam is szegény vagyok.

Munkanélküli: — Hát akkor mit akarsz ?

Angyal: — Gazdaggá akarlak tenni.

Munkanélküli: — Hm. Jó bolond vagy, testvér és én a jó bolondokat jobban szeretem, mint az okos gazembereket. *(Lefekszik a földre.)*
Lehet itt egy jó verset aludni ?

Angyal: — Lehet, ha tudsz.

Riporter (bőrkabátosan, lengyel nadrágban. Nagy sebbel-lobbal): — Van szerencsém. Halló, én a Földi Hírek munkatársa vagyok, ötmillió példányszám naponta. Tudomásunkra jutott, kedves nagysád, halló, hogy itt ma valami szociális akció készül, valami ötletes dolog... halló szabad kérnem a névsort és a statisztikát?!... *(noteszát készenlétben tartja).*

Angyal: — Te vagy a legszegényebb valamennyi között...

Riporter (jegyez): — Én?... Hogy tetszett mondani? A legszegényebb? Már mint én? Halló, honnan tudod, kérlek alásan, hogy én... izé... szerencsétlen fráter vagyok?! Na ja! Leltárosa lenni ennek a sok földi pizsoknak!...

Angyal: — Boldog vagy, hogy idetévedtél. A halhatatlanság riportere leszel.

Riporter: (félreáll és jegyez.)

Kommunista (fekete, orosz ingben Pszichoanalitikussal jön): — Én nem tudom, de valaki ma a sejtben fülembe sugta, hogy jöjjenek ide..., hogy itt lesz valami... Vagy álmodtam?

Pszichoanalitikus (borotvált fejjel, csontkeretesen): — A pszichoanalízis erre azt mondja, hogy ez vágy-hallucináció. Még pontosabban: a tudatalatti erotikus gátlások hangtani emánációja...

Kommunista (undorral): — Brrrrr! (az *Angyal* felé fordulva): — Jelszó?

Angyal: Halhatatlanság.

Kommunista: — Éljen a világot megváltó... (Künn trombitászó, mire a *Kommunista* a szájára tapasztja a kezét.)

Pszichoanalitikus: — Nem megmondtam: gátlások. Mindenütt a gátlások. Jól mondja Freud: — Kultúránk minden hazugsága a lelki gátlásokon épült fel.

Riporter (felugorva): — Halló, hogy tetszett mondani? Az utolsó mondatot még egyszer kérem... (jegyez) Tehát: kultúránk minden hazugsága... Hogy van tovább?

Angyal: — Éljen a világot megváltó — szeretet!

Kommunista: — Maszlag! Kegyes bódítás! Kenyeret! Kenyeret!

Angyal (szent haraggal int. Kommunista és Pszichoanalitikus beszélgetve félreáll).

Anya (gyászruhában, gyermekkel a karján): — Mit? Mit lehet itt kapni?! Kenyeret? Már egy huszonnégy órája nem ettem, a gyerek a száraz emlőmet szopja. Az előbb belenéztem a Dunába... amikor valaki megfogta a kezemet...

Angyal (homlokon csókolja): — Én fogtam meg a kezedet. Élned kell. Hinned kell! (*Gyengéden leülteti egy fatönkre, elveszi tőle a gyereket és jobbra a szin mögé viszi.*)

Ripporter: — Érdekes eset. (*Anya felé*) Halló, nagysád, melyik mentőállomásra vitték ezután?

Angyal: — Kiméljük szegényt! (*Anya felé!*) A gyerek jó helyen van, puha, meleg ágyacskában!

Munkanélküli (másik oldalára fordul): — Még mindig papolnak! Szerkesztő ur, maga jobban tenné, ha a mi érdekünkben írna egy stramm cikket! . . .

(*Künn autótülkölés és berregés.*)

Gazdag (fényes eleganciával bejön): — Jó napot! Már megint pumpolás, mi? Vagy nem?

Koldus (ösztönszerűen feléje nyújtja a kalapját.)

Angyal (Gazdag felé): — Boldog vagy?

Gazdag (kissé gondolkozva): — Mondd csak, kérlek, melyik tőzsdén jegyzik ezt a . . . papírt?

Angyal: — Boldog vagy?

Gazdag (lehajtja a fejét): — Hát ezért hívtál? Itt talán a boldogtalanság adóját kell lefizetnem?

Angyal: — Az igaz boldogság útjára hivlak. —
Nincs tőzsde, melyen ezt jegyzik és nincs pénz,
melyért megveheted.

(*Gazdag a többiek közé áll. Kommunista rá
akar rohanni, de Angyal feléje néz, mire a
keze lehanyatlik.*)

Riporter: Hát ott meg micsoda csodabogár ku-
szik felénk?

*Rokkant (Négykézláb, kézimankókon. Künn a
a mentőautó szirénája bug)*: — Segitsetek!
Jaj! Az ember nem tud . . . semmire! . . . A
fiam is kidobott hazulról . . . Nem keres. Csak
ötvenszázalékos vagyok, mert az ischiást a há-
boru után szereztem. Ó jaj, . . . jaj . . . Názá-
reti . . . Jézusom! . . .

Angyal (segít neki): — Fáj?

Rokkant: — Mint Krisztusnak a . . .

Angyal: — Csend! Ne káromkodjál! Itt gyógy-
szert kaphatsz!

Rokkant: — Injekciókat? He? Kaptam eleget!

Angyal: — Vigasztalást a lelkednek.

Riporter: — Halló, de ennek igazán nem tudsz
adni izé . . . vigasztalást. (*Balsarok felé mutat.*)

*Életunt (szenvtelen arccal jön, mintha álom-
járó volna)*: Hát . . . hát . . . igen . . .

Riporter: — Halló, ezt az urat én ismerem. Ez
már mindent megpróbált. (*Kezével mutatja!*)
Háromszor kísérelt meg öngyilkosságot, de nem

sikerült neki! . . . Hadd lám : egyszer revolver, egyszer méreg, egyszer meg a Duna. Mind a háromszor megmentették.

Angyal (Életuntnak): — Mit vársz ?

Életunt: — Semmit.

Angyal: — Hát akkor miért élsz ?

Életunt: — Semmiért.

Angyal: — Miért jöttél ?

Életunt: — Hivtál.

Angyal (szeliden): — Add oda a revolveredet.

Életunt (kihuzza a zsebéből és vonakodva odaadja.)

Angyal (a revolvert félredobja a kulisszák mögé.

Elmerülve nézi a megjelenteket): — Hivtalak benneteket, mert segíteni szeretnék rajtatok.

Valamennyien: — Kenyeret! Munkát! Boldogságot! Békességet!

(Künn: gyárszirána, autótülkölés, mentőautó szirénája, harangszó. Ez az utóbbi piano kíséri az Angyal szavait.)

Angyal: — Nézzétek meg a naptárt, milyen nap van ma.

Anya: — Erzsébet. Az én nevem napja.

Angyal: — Hallottátok a hírét a kedves Szent Erzsébetnek ?

(Anya bólint.) A többiek: — Nem. Igen. Mit akarsz ezzel ?

Angyal: — Látjátok e könyvet ? A kedves Szent

Erzsébet életének a története. A szeretet és az alázat illata árad ki belőle. Ma hétszáz éve, hogy a kedves Erzsébet teste az enyészeté lett és lelke az örök életre született. Hétszáz éve...

Valamennyien: — Hétszáz éve...

Angyal: — Hétszáz éve, hogy meghalt és hétszázhuszonnégy éve, hogy itt született magyar földön, Pozsony városában. Négyéves volt, mikor, atyjától, II. Endre magyar királytól és anyjától, Gertrudistól Thüringiába vitték, mint Lajos herceg jegyesét. Már gyermekkorában testvérként szerette a szegényeket. Tizennégy éves korában megesküdünt Lajossal az eisenachi Szent György-templomban...

Kommunista (Pszichoanalitikus felé): — Ehhh!... Unalmas frázisok! Ezért hivtál?

Angyal: — Várjatok! Még ne mozduljatok! Rólatok is szó lesz! Mikor egyszer Wartburgban nagy ünnepségre készülődtek,...

(Függöny váratlanul felszalad. Előtérben lévők visszahúzódnak a színpalak mögé)

I. Felvonás.

1. Jelenet.

{Oszlopos lovagterem. Jobbra nagy, félköríves ablakok ajtóval. A háttérben portálés bejárat, balról emelvény trónszékkel és bársonyszékekkel. A jobbsarokban vertművű láda. Emelvény előtt hatalmas medvebőr, faragott padok}

Hangok (a kulisszák mögül): — Erzsébet!...
Erzsébet hercegnő! Her-ceg-nő!

Udvarmester (nagy sebbel-lobbal): — Hercegnő!
Erzsébet hercegnő! *(Nyugtalanul topog köröskörül)* Hm! Sehól!... Semerre se! Éppen most!... No, Berthold, készítsd a bőrödöt! Erzsébet hercegnő! *(Kitárja az ablakot. Süvítő szél.)* Lánchordta, de kutya-idő!...

Zsófia (fejedelmi pompában Henrik herceggel. Mögöttük messzebb udvarhölgyek): — Itt sincs? Berthold mester, kegyelmed így vigyáz a hercegnőre?! *(Halkabban.)* Megparancsoltuk kegyelmednek, hogy Erzsébet hercegnő minden lépéséről számot adjon nekünk! Minden lépéséről, amit tesz, értette?!

Henrik herceg: — ...és kegyelmed a szemén fekszik és fülén jár!

Udvarmester: Grátiát esdeklek Nagyságtoktól, de a hercegnő szárnyakon jár, valami láthatatlan

köpenyben, úgy, hogy gyarló szemem nem tudja követni. Ha Erzsébet hercegnő nem volna, Thüringia egének Napja... (*ránéz Zsófiára*) akarom mondani..., Holdja... azaz csillagsugara, akkor azt hinném, hogy bűbájos... (*Mélyen meghajol*) Grátiát esdeklek Nagyságtoktól és sietek a hercegnőt tovább keresni. (*Beteszi az ablakot. El.*)

Henrik: — Bűbájos! Hahaha! Berthold mester alighanem igazat vél. A dicső sógorasszony a „csillag... su-gár Thüringia egén“... hahaha, bűbájos!... Megbabonázza a madarakat, az állatokat, az embereket... ha ugyan embernek lehet nevezni az ő embereit, a koldusokat és a cselédeket, akik hozzá hasonló dicső szemforgatással kérődzik a szent alázatosság magvait.

Zsófia: — Henrik! Fiam, fékezsd szenvedélyedet! A vallást, a mi szent vallásunkat nem engedem bántani! Még végtére Lajos meghallja szavaidat!

Henrik: — Állom szavaimat! (*Körül néz.*) Lajos különben sem hallhatja! Hiszen ő most a követeket fogadja a várudvaron.

Zsófia: — Mindjárt itt vannak! (*Diadémját igazítja.*) Itt lesznek a választófejedelmek követei és Erzsébet hercegnő sehol. Jön nász-uram, a magyar király követe. És a fejedelemné sehol!

Jön majd Konrád atya, Erzsébet új gyóntatója és — Erzsébet sehol! Egyszerűen megszökik az udvari kötelességek elől, mint egy lunátikus. Lehet, hogy őzet etet a Sárkányszorosnál, kis őzeket, hogy a férje vadászszenvedélyét kien- gesztelje, vagy valami pór-leány kelenggyében dolgozik orvul, meghurcolva a porban fejedelmi ékei. Vagy talán alamizsnát dug valami ravasz koldus szájába . . . a mi éléstárunkból! Ha nem tudnám, hogy II. Endre magyar király az atyja és Meráni Gertrud az anyja, hát azt hinném, pór-ágban született!

(Kivül erősbödő fanfár-szó.)

Henrik: — Már itt vannak a vendégek.

(Heroldok bevonulnak, kettős sorban a fejedelmi harsona jelet játszva, utánuk Lajos, majd néhány lépésnyire a lovagok és az udvari nép. Lajos, Zsófia és Henrik herceg felmennek az emelvényre, ahol Erzsébet helyét üresen hagyják.)

Zsófia (Mikor a fanfár-szó abbamarad, halkán Lajoshoz): — Erzsébet hercegnő, nincs sehol.

Bolond (fülelve): — Vagyis mindenhol.

Lajos (szintén helyet foglal, fennhangon): — Fejedelmi hitvesünk, Erzsébet hercegnő fontos okokból nem tudja a trónszéket elfoglalni mellettünk.

Bolond (a nézőtér felé):

— Majd felülök én,
Ugyis gálába' vagyok,
Szemem gyémántfény,
Ajkamon rubint ragyog.
Itt a buksimon a korona,
(A lábam, az bizony Szent Mihály lova)
Szivem is volna még,
Valódi hús, nem kova,
Ha ez a sok udvaronc,
E sok lomha, fel nem falta volna! . . .

Udvarmester (botjával kopog): — Te, Kukkancs,
hivom mindjárt az oroszánt!

Bolond (ijedten félreugrik): — Fi, lázadó nép-
ség! Uratok lemegy az alvilágba! (*Jeül.*)

Lajos (udvarmester felé): — Berthold mester,
bocsásd be a választófejedelmek követeit!

Isbert gróf (mélyen meghajol az emelvény előtt):
— Thüringia fejedelmének, a dicsőségesen
uralkodó Lajosnak üdv a hét nagyságos vá-
lasztó fejedelmektől!

Lajos: — Hasonló köszöntéssel illetni nagyságos
uraidat nem késlelkedem, jó gróf.

Isbert gróf: — A nagy Hermann fiához küldet-
tem én, a nagy Hermannéhoz, aki naggyá tette
Thüringiát, Wartburgot pediglen a költők és
lovagok szent Grál-varává avatta. Szabad be-
szélnem, fejedelem?

Lajos: Wartburgban mindenki hallhat és min-
denki hallgat.

Isbert gróf: — A nagyságos választófejedelmek
ma gyászünnepet ülnek, uram!

Lajos: — Mely okból?

Isbert gróf: — Tizenöt esztendőnek előtte e
napon választották meg a te atyádnak taná-
csára II. Friggyest német császárrá. S ma gyá-
szolják tetteket.

Lajos (felugrik a helyéről) — Gróf, Frigyes az
én uram és császárom!

Isbert gróf: — Frigyes megüzente a hadat az
Isten országának. Nyílt harcba száll a pápa
őszentsége ellen.

Lajos: — Mit mondasz?

Isbert gróf: — Szent András napján ért a hir
Wormsban, mikor elindultam hozzád. De
halljad tovább Frigyes büntetteit: kivégeztette
Arezzo püspökét, a püspöki stallumokat ocsmány
simóniával eladogatja, vagy párthiveit rakja be-
léljük. Tébolyult, állandó hadviselésével szörnyű
adókat ró a népre, hiszen ezt te is tudod, feje-
delem: a pórnép lázong a terhek és zaklatások
sulya alatt az egész birodalomban — az egy
Thüringiát kivéve — s mindennek teljébe Frigyes
évekig nem néz haza birodalmába, hanem Itá-
liában dőzsöl Istent káromolva, az emberi tör-
vényeket megtiporva kedvelt szaracénjai közt...

Zsófia (pátossal): — A kereszténység első fe-
jedelme pogány szaracénok között!...

Lajos (tünődő hallgatás után): — Berthold mester, huzasd meg a lélekharangot!

Udvarmester (meghajolva el.)

Isbert gróf: — A választófejedelmek azt is Frigyes rovására írják, hogy nem vesz maga mellé császárnét, csak azért, hogy szaracén hölgyei között kedvére dőzsölhessen. Legutóbb pedig, halld, ó fejedelem, mily parancsot adott ki kancellárja által: — *(olvassa):* „Ezennel elrendeljük minden alatvalóinknak, akiket illet, hogy ezentul minden isteni és emberi ügyekben a császár végez!” Sic!

Mind: — Fellázadt az Isten ellen. *(lélekharang.)*

Isbert gróf (közelebb lépve Lajoshoz): —

A hét választófejedelmek megelégtették Frigyes elvetemült garázdálkodását és végzést tettek, hogy új császárt választanak. *(Lelkesen)* Olyan császár kell a német-római trónra, aki tiszta, mint ember, nemes, mint uralkodó, aki nemcsak ura, de atyja is alattvalóinak. Akinek hitvesét méltóan ékesitse a császári korona, hogy végre az igazság, méltóság és szépség birtokolja a császári koronát.

Erzsébet (egyszerű fehér ruhában, fejedelmi ékei nélkül. Mikor jobbról a mellékaftón át betoppanik, zavartan megáll, majd Lajos felé megy): — Bocsáss meg uram, hogy megkéstem, de nem tudtam előbb jönni.

8 0506

Lajos (szigoruan néz Erzsébetre): — Engedd meg, hercegnő, hogy bemutassam neked Isbert grófot, a választófejedelmek követét.

Isbert (döbönt arccal meghajol).

Zsófia: — . . . akinek érkezéséről bizonytal nem volt tudomásod, különben nem késtél volna el, nemde, hercegné?! Fejedelmi köpenyedet is felvetted volna az ő tiszteletére! . . .

Erzsébet (nagyon természetesen): — A köpenyt csak kölcsönadtam, anyám. Meg kellett tennem. Ezért késtem meg kissé . . .

Zsófia: — *Kellett!* A fejedelmi köpenyt kellett kölcsönadnod!

Erzsébet: — Igen, anyám. Valaki nagyon fázott odalenn a völgyben . . . valaki, akinek senkije sincs.

Lajos: — Valaki? Bizonyára fejedelmi rokonunk volt ez a valaki, hercegné!

Erzsébet: — Nem. . . . Bélpoklos volt . . . egy bélpoklos alattvalónk.

Zsófia (összezsapja a kezét): — Bél-pok-los?!

Udvari nép: — Bél-pok-los? (*Megrettenve szétrebbenek.*)

Erzsébet (elkomorulva): — Igen, poklos.

Zsófia (erőszakolt nyugalommal Isbert gróf elé):
— Mily nemes szenvedély, nemde Isbert gróf? Mily üdvözült akarat és áldott szív! Egyebekben a magyar király lánya a nemes hercegné,

a hatalmas magyar királyé, akinek a birodalma az Adriai-tengertől Lodomériáig terjed!

Erzsébet (Lajoshoz): — Köszönöm, jó uram, — hogy meghuzattad a lélekharangot...

Lajos: — A császár..., a császár...

Isbert gróf (büszkén): — Fejedelem! A császár él, a bélpoklos halott! (el.)

Bolond: — Szaracén-e, vagy bélpoklos? — ez a bökkenő. A szaracén gonoszabb, a bélpoklos szagosabb. Kukkancs, Kukkancs, légy okos, országod sorsa függ ettől! Megkérdezendjük a csillagokat, mit határozzunk?! (a mennyezetet vizsgálja az oldalán kard gyanánt lógó fűrész fogai között.)

Apród: — A magyar király követei.

Lajos: (int. Fanfár-szó).

Bánfi úr (diszmagyarban Magyarországi Klingsorral. Utána két szolga sulyos, vertmivü ládát cipel): — II. Endre, Magyarország dicsőségesen uralkodó királya atyafiságos üdvözlését küldi Székesfehérvárról Thüringia fejedelmének és fejedelemasszonyának, szeretett leányának... (szemét Erzsébetre függesztve döbbenet megáll.)

Lajos: — Örvendünk szavatok felett és vendéül fogadunk bennetek udvarunkban. Klingsor mester, alig várjuk már éneked andalító muzsikáját.

Bánfi úr: — Nagyságos fejedelem, Erzsébet hercegnőt keresem.

Lajos: — En-szemeivel láthatja kegyelmed mellettünk.

Bánfi úr: — Erzsébet hercegnő? Csakugyan! A vonásai... A szeme... a szeme, meg a homloka, a csillagsugaras homloka. (*Közelebb lép hozzá.*) Hercegné, emlékszel még az öreg Bánfira? Én kísértelek ide Thüringiába 15 hosszú esztendővel ezelőtt. Kis gyermek valál még és Bánfinak hófehér hajtengerén akkor még fekete szigetek komorlának. Fárasztó utunk pihenőin mély csodálattal hallgattuk édes csicseregésedet, kora bölcs meséidet a gyermek Jézus csodáiról. (*Sóhajtvá.*) Hatvan láda hozományt hoztunk magunkkal, ugyigaz Klingsor? ... És most? (*Könnyezve, részvétellel nézi Erzsébetet.*)

Erzsébet: — Most? Most gazdagabb Erzsébet, mint akkor. Akkor még nem tudtam, mit jelent e név: Erzsébet? Most tudom. „Isten szomjának a csillapítása.“

Zsófia: — Bánfi ur, enfülével hallotta kegyelmed, a menyemasszony furcsaságait. Királyi atyja előtt bizonyíthatja a thüringiai udvar ártatlanságát.

Erzsébet: — Királyi atyám? (*Feláll.*) Ó idők!... Atyám!... És anyám! Az én anyám! Gertrud királyné!... (*Ieroskad a trónra.*)

Lajos: — Klingsor, kedvelt hivünk, üzd el énekkel a bánatot a hercegné homlokáról.

Klingsor (leül egy székre és lantját pengetve éneklí):

Ezerkettőszázhétben Wartburgra szállt boru.
Akkor vala itt éppen a dalnokháboru.
Jó Hermann ült a trónon, bölcs, bátor dalia,
Ő volt a Nap s mellette a Hold: szép Zsófia.

Dalt zenge akkor Wolfram, ki szerzé Parszifált,
Walter, a Vogelweidi, ki sok szép dalt csinált,
És még sok híres mester, — hisz tudjátok, kik ők?!
Himnusszal zengék Istent, magasztalák a nőt.

Elénekeltek ők ott sok mester-éneket,
De nem tudták eldöntni, kié volt ékesebb.
„Hadd jöjjön hát el Klingsor, a bűvös énekes!
Ő döntse el, a győztes a versenyben ki lesz!”

Igy szóla Hermann végül s legott egy grófit küld
Magyarhonba énértem, — szivem ezen örült!
Egyetlen éjtszakán át suhantam én ide,
Higgýétek, ez nem áiom és nem ravasz mese!

Villám csapott, dörrent az ég,
Jajdult a szél, forrott a lég! . . .
Minden remeg: ellen s barát,
Csak Klingsor száll a légen át . . .
Wartburgba érve ámulék,
Csodát bontott elém az ég:

Egy fényes csillag tünt fel Magyarhon kék egén
Arannyal rezgett rajta a szüzi rózsafény.

Csillagjelekben jártas, Hermannhoz járulék
A titkot így fejtém meg ily szókat szólalék :

E csillag egy dicső leány,
Kit aznap szült Gertrud Merán.
Magyar királynak bimbaja,
Kit szép magyar föld ringata.

Őnála nincs szebb, ékeőbb,
Virágnál, méznél édesebb.
Szent lesz e nő, tiszta, csodás,
Bámulja őt tudás, varázs.
Ilyen leány, ily drága vér
Thüringiában is elkél . . .

Igy végezék Hermannál s hogy mi következett,
Tudjátok már: e gyermek Lajos arája lett.
Erzsébet ő, e csillag Thüringia egén,
Uralkodjon s ragyogjon dicsőn, mint égi fény !

Erzsébet (megindultan) : — Sebeket téptél fel,
Klingsor, nehezen behegedt sebeket. Keresz-
telik-e még a magyarok leányaikat Gertrudra ?

Klingsor, Bánfi úr (lehajtott fejjel hallgatnak.)

Erzsébet : — Nem feleltek, jó urak ? Tudjátok
mit sugtam a bélpoklos fülébe ? „Könyörögj,
testvérem, anyámért, Gertrudért, kit a magya-
rok megöltek és szent gyónás nélkül . . .“

Bánfi úr : Bánk bán, a gyilkos, eleven halott.
(*homlokára mutat*).

Erzsébet : — Requiescat in pace !

Bánfi úr : — Felséges atyád engesztelésül a

szent sirt akarja felszabadítani: keresztes háborút hirdet. Egész Európán szétküldi követeit, hogy küzdőtársakat toborozzon. A porosz fejedelelemnél is avégből voltunk s Thüringiát is azért ejtettük utba, hogy atyád parancsára hirt vigyünk rólad.

Erzsébet : Gratias, jó Bánfi. Mily jól esik hallanom hangod idegen zengését! Gyermekkorom bűvös kapuját nyitja meg számomra, amikor még a te édes, barbár nyelvedet hallhattam. Lágy, mint a hajnali vadgalambszó és kemény, mint a páncélos lovak rohama . . . Mit mondj atyámnak, Bánfi? Erzsébet boldog, — ennyit mondj!

Udvarmester (botjával háromszor kopog) : — A pávák repülni akarnak!

(A színen lévők Erzsébet és Zsófia kivételével elvonulnak)

Bolond (tölcsért csinál a tenyeréből) : — Vagyis: a pávák fészket akarnak rakni a bendőcskébe! Hehehe! Mely magasreptű gyerek ez a hoppmester! Így akarja engesztelni a megölt pávák szellemét. Mert írva vagyon: „Nemcsak fáccánnal él az ember, hanem pávával is!” Hihihí. A pávák ellenben a nép kenyérével élnek. De ki tudja ezt? Erzsébet. Ezért jár pórruhában. (el)

Angyal (előtérbe jön) : — Ezért jár pórruhában a magyar király leánya, testvérek. Ezért volt a szava kenyér . . .

Koldus: — És a szive ótalom.

Rokkant (sóhajtvá): — És a keze balzsam.

Pszichoanalitikus: — Ez a bolond ott fönn annyira okos, hogy szinte már igazi bolond.

Kommunista: — És a te beszéded, elvtárs, annyira világos, hogy szinte már maga az őshomály.

2. Jelenet.

(*Zsófia, Erzsébet.*)

Zsófia (Erzsébethez, aki szintén távozni akar):

— Hercegnő!

Erzsébet: — Parancsolj, anyám?

Zsófia: — Nem parancsolok, hanem kérdezek.

Mit fogadtál te a házasságban Istennek?

Erzsébet: — Hogy hűséges szeretettel szeretem Lajost.

Zsófia: — Erzsébet, te nem szereted hűségesen Lajost.

Erzsébet: — Anyám! Ne vétkezzél.

Zsófia: — Állítom, leányom, te nem szereted a te uradat. Tekintélyét aláásod póri viselkedésseddel. Jövőjét tönkreteszed. Mit szólnak a választófejedelmek követői koldusruhádkhoz?!

Erzsébet (alig hallhatóan): — „Aki egynek ad ezek közül, az nekem ad.“ Ugy van, anyám?

Zsófia: — Nem úgy, hercegnő! „Adjátok meg Istennek, ami az Istené, a császárnak, ami a

császáré." Ezt mondja Krisztus. De te a földi hatalmat, amely Isten országát előkészíti, sárba rántod. Mióta ránkszabadítottad koldusaidat, azóta meggyülöltem őket és kénköves ostorral szeretném kiűzni őket Eisenachból.

Erzsébet: — Szánom-bánom bűnömet. De akkor engem üzzél ki előbb asszonyom!

Zsófia: — Anya vagy te? A fiam gyermekeinek anyja?

Erzsébet: — A legboldogabb anya vagyok. Thüringiai Lajos gyermekeinek anyja.

Zsófia: — Atyádnak hirül fogják vinni Magyarországra, hogy te a koldusok anyja vagy.

Erzsébet: — Anyámnak, Gertrudnak pedig hirül viszik majd az égbe az én cselekedeteim, hogy én királynő vagyok. Árpád véréből!

Zsófia: Hehehe. A koldusok királynője... Hm Dicső dolog, mondhatom!

Izentrud (bejön): — A ruhák készen állnak, hercegnő.

(*Erzsébet, Izentrud el.*)

Henrik herceg (sietve): — Fontos közölni valóm van számodra, anyám. Isbert gróf, a választófejedelmek követe távozni akar.

Zsófia: — Tudtam. Erzsébet, ugy-e?

Henrik: — Igen, Erzsébet! Halottam, mikor Isbert gróf kiadta a parancsot arra, hogy nyergeltesenek. Lakoma után rögtön távozni akar. Wal-

deck grófnak az előbb kijelentette: — „Császá-
runk lenne már, de császárnénk nincs.“

Zsófia (eltorzult arccal): Ó Erzsébet, Erzsébet!
Mit tettél velünk?

Henrik (gúnyosan énekelve): — „Csillagsugár
Thüringia felett!“

Zsófia: Cseléd. Cseléd. (*Keserűen felsír.*) Ilyen
szégyen! (*Hirtelen abbahagyja a sírást és ra-
gyogó szemmel mondja Henriknek*) Te Henrik!
Ha Lajos császár lenne . . .

Henrik: — „I. Henrik, Thüringia fejedelme.“ Ez
lennék én. Szép cím, nemde anyám? Erzsébet-
nek helyre kell hoznia mindent még ma! Hogyan
biznák rá így a császári koronát, mikor tékozol?
Mikor koldusokkal barátkozik? De hah, lépések.
Lajos jön. Én eltűnök. A fejedelmek nem sze-
retik közelről a trónkövetelők szagát. (*El.*)

3. J e l e n e t.

(*Zsófia, Lajos.*)

Lajos: — Anyám, a követek távozását meg kell
gátolni.

Zsófia: — Ha jól értelek, fiam, Isbert gróf fél-
benmaradt mondatát kell kiegészíteni, amit a
császárságról tett. Erzsébetnek mindent helyre
kell hoznia.

Lajos: — Anyám, én nem akarok császár lenni.
Hűbéresküt tettem Frigyesnek!

Zsófia: — Én pedig a császár anyja akarok lenni. Érted, fiam?! Ezért lélekzem, ezért élek. Ezért szültelek. Az én álmom és atyád akarata vagy, Lajos!

Lajos: — Az Isten akarata vagyok anyám.

Zsófia: — A német nép java akarja, — hogy te császár légy. Mi minden jót tehetsz a császári székéből?!

Lajos: — Hitvesem áldott szenvedélyét tiltsam el? Az ő ártatlan, szent játékait?! Az alamizsnálkodást? Tönkre tegyek egy jót, hogy egy másik jót tehessek?

Zsófia: — A kisebb jónak meg kell hátrálnia a nagyobb jó előtt. Erzsébet szenvedélye koronádba kerülhet.

Erzsébet (pompás fejedelmi köpenyben, koronával a fején): — Itt vagyok uram, ékesen, hozzád méltóan. Anyánk kétségbevonta az én szeretetemet irántad. (*Lajos vállára borul.*)

Lajos: — De anyám!

Zsófia: — Meggondolatlan viselkedését vettem csak szemére, fiam. Ehhez csak jogom van nekem. aki anyád vagyok!?

Lajos (félre): — Anya és hitves... Az egyik azért szeret, mert ő szült e világra, a másik, mert ő szülte az én gyermekeimet a világra. (*Fennhangon*) Erzsébet, kis hugom... te szabad vagy, uralkodó uradnak uralkodó hitvese. Légy

önmagadé először, aztán az enyém. (*Megcsókolja Erzsébetet. El.*)

Erzsébet: — Köszönöm, . . . anyám, . . . hogy Lajost a világra hoztad (*kezet csókol*).

Zsófia: — Leányom! (*Háttér felől piano ütemes zene.*)

Klingsor (Erzsébethez): — A választófejedelmek követei bucsuzni akarnak. Bánfi úrral nem győzzük engesztelni őket, hercegnő. Egyre hajtogatjuk, mily hatalmas király a te atyád . . .

Erzsébet: — Klingsor, Kegyelmed is velük tart?

Klingsor (Térdre esik): — Hódoló szolgád, hercegnő! Hallod e dalt? A birodalom minden dalosai a lábaidnál hevernek majd, ha te leszel a császárné. Lelked szirmaiban felüdül majd a költői képzelet és megrészegülve röppen fel a csillagokig. Rómában misét mondhatsz majd szegényeidért s aranyat osztogathatsz nékik Brémában!

Zsófia: — Az Isten dicsőségét válaszd, hercegnő, ne az ember szolgálatát. Egyházunk is ezt hirdeti!

Klingsor: — Templomokat emelhetsz a városokban és falvakban a boldogságos Szüz és Szent György tiszteletére, ha császárné leszel! Pozsonyban felépítheted a Gertrud-templomot királyi anyád emlékére.

Zsófia: — Csak azt kell kimondanod itt fennhangon a követek előtt: „a mai naptól fogva kitiltjuk a koldusnépet Wartburg falai alól. Ez a mi fejedelmi akaratunk és fogadalmunk.“

Erzsébet: — Asszonyom, ... magányt akarok, ... egy kicsit egyedül.

Zsófia, Klingsor (Hátravonulnak.)

Erzsébet (Töprengve): — Mit tegyek, Istenem, mit? Lajos, Lajos, egyedül hagysz? Isten, **vagy** ember? Ezt kell választanom. Hát lehet ezt? Nem, nem lehet. Isten **és** ember. Így vallom én. Aki az embert igazán szereti, az az Istenhez jut. De Lajos? Lajos császári méltósága? Jézus, Istenember könyörülj rajtam ...! Mit tegyek? (*Galamb röpül be a terembe, utána Hermann jön.*)

Hermann: — Anya, ... anya ... A szelid Trude ... fogd meg. ...

Erzsébet (kitárja karjait a galamb felé): — Tubi ... tubiiii ... (*a galamb vállára száll.*)

Hermann (tapsol): — Édes ... édes ... te szent vagy, anya ... te mindent tudsz ... tub ... tub ... Trúde! (*Erzsébet lehajol és szeliden Hermann vállára teszi a galambot.*)

Erzsébet (hosszan nézi Hermann szemét. Suttogva): — Mint Lajos ... Galamb itt az ölyvek között. Majd ha én nem leszek? Nem, nem! Császárnak kell lennie. Erősnek. Diadalmasnak.

Hermann német római császár (*hangosan Zsófia felé*) Asszonyom, jöhetnek a követek.

Zsófia (Klingsornak): — Klingsor mester, jelentse a követeknek a fejedelemasszony akaratát (*Klingsor el.*) Leányom egy kicsit a hajad... és a koronád... Ej, ej... Izentrud egy fércet hagyott a köpenyen...

Erzsébet: — Fércet?... Jaj... asszonyom, csak Lajos ne jöjjön... A szemétől félek most.

Zsófia (kedveskedve): — Bohó! Érte cselekszed!

Isbert gróf: — Hercegné, mit jelenthetünk az új császárpártnak?

Erzsébet (büszhén kiegyenesedve): — Gróf... ime kinjilvánítjuk... akaratunkat... A mai naptól kezdve...

Zsófia (sugja neki): — Kitiltjuk a szegényeket...

Erzsébet: ... — kitiltjuk a szegényeket...

Koldus (a nézőtérrel): — Erzsébet ... jaj ... mit művelsz?

Zsófia: — Wartburg falai alól...

Rokkant és Anya (előtérből): — Mi lesz most? Erzsébet, ne tagadd meg magadat!

Erzsébet (elhalóan): — Wartburg falai alól..

Zsófia: — Fejedelmi szavunkkal fogadjuk ezt!

Erzsébet: — Fejedelmi szavunkkal fogadjuk ezt!

Isbert gróf: — Fejedelmi szavad nagy megnyugvás nekünk hercegné!

Klingsor: — Vivat Erzsébet csá...

Zsófia (kiszámított szerénységgel): — Csitt Klingsor mester! Sose kívánjon vadászszerencsét. (Követek meghajolnak, Zsófiával, Klingsorral el.)

Erzsébet (odavánszorog az ablakhoz és kitarja azt. Kintről a távolból könyörgő emberi hangok, sirás, jajgatás szűrődik be): — Mit tettem? Mit tettem én? (Ieroskad.)

Függöny.

II. felvonás.

(Háttér előtt függöny, mint I. felvonásban. Előtérre halkán beszélgetve érkeznek előjátékbeliak.)

Riporter: (*Gazdaghoz*): — Hogyan méltóságos uram? Hiszen az elején azt méltóztattál mondani, hogy nem érdekel tovább e jámbor história?!

Gazdag: — Azt **akkor** mondtam. Féltem, hogy banális lesz. Nem szeretem a kenetes históriákat, mert az ember már előre tudja a végüket, aztán meg ezekben a históriákban az embernek prédikációkon kell magát keresztülrágnia a befejezésig. De ez más! Az ember szeretné kölcsön adni a szilszkin-bundáját ennek a kedves, élheteretlen Erzsébetnek.

Anya: — Ne tessék lekicsinyleni méltósága az én kedvencemet. Maguk, maguk zavarták meg szegény fejét! Maguk, gazdagok!

Koldus: — Az ember gyereke rosszul érzi itt magát. Hisz ki vagyok tiltva Erzsébettől. (*Angyal felé.*) Hát ilyen mókát járat velem, kedves nagysád?! Jobb volna nem élni!

Angyal: — Türelem, testvér. Engem is megzavart e fordulat. Ebben a könyvben másként

van. Nincs szó arról, hogy ő hűtlen lesz a koldusaihoz. Dehát . . .

Riporter: — Ez az élet!

Angyal: — Ugy van. Az élet.

Anya: — Pszt. . . csendesebben. Halljátok?

(Rokkabugás hátsó függöny mögül.)

1. Jelenet.

(Színhely mint I. felvonásban, csak jobboldali emelvény helyett medvebőrrel letakart pamlag.)

Erzsébet (rokka mellett): — Ugy. Ez lesz a tizennegyedik. Tizennégy puha kis ingecske, . . . a kis rongyosoknak . . . a kis számüzötteknek. *(Megáll a keze)* Erzsébet az esküszegő. *(Leborul a rokkára)* Irgalom, Uram, irgalom . . . Hah! Valaki jön *(gyorsan bedobja az ingecskeket a nyitott ládába.)*

Izentrud: — Én vagyok, hercegnő. A kis Gertrud elaludt. De te sirtál, szeretett urnóm . . .

Erzsébet: — Esküszegő, Izentrud! Nem érted, mit jelent ez?

Izentrud (anyásan fenyegetve ujjával) — Már megint, hercegné! Ejnye, ejnye! Konrád atya, a te szent életü gyóntató-atyád már megmondta, hogy esküd érvénytelen. Nem is lehet esküt tenni ilyesmire.

Erzsébet: -- És az önző számitás, Izentrud? Egy császárság ígérete szemben a koldusaimmal! . . .

Izentrud: — Gonosz játékot üztek veled, hercegné (*leül és varr.*) Zófia fejedelemasszony bizonynyal tudta, hogy a császárság nem mulik a te szegényes egyszerűségeden. De ez jó alkalom volt arra, hogy a wartburgi éléskamrákat biztossítsák előled. (*halkan*) És Henrik herceg...

Erzsébet: — Tudom. Gyülöl, mert Hermann anyja vagyok, a trónörökösé.

Izentrud: — Nem sokáig sanyargat, hercegné! A fejedelem minden nap betoppanhat Speyerből és akkor vége lesz számkivetésednek. Akkor majd nem kell ijedtségtől dobogó szívvvel varrnunk és szőnünk, mintha összeesküvők volnánk. Nem állnak majd örök a völgyben, hogy koldusaidat elriasszák — és nem zárják el majd előled az éléstárakat. Ó irgalmas Jézusom, sokszor majd a szívem meghasad, mikor rád nézek, hercegné. Jóságod, szépséged, fiatal-ságod...

Erzsébet (keményen): — Izentrud!

Izentrud: — Bocsáss meg hercegné! (*Kintről vadászkiürt-szó.*) Hallod? Vadászkiürt. Bizton vadászni mennek. Itt lesz az alkalom, hogy lemenjünk a Liliomok völgyébe. Mióta eltiltottak betegeidtól, azóta mindennap ott gyülekeznek a rejtett ösvény körül, melyen azelőtt szoktál hozzájuk lesurranni. Várnak, mint a didergő őzek az irgalmas remetét.

Hermann: (kis Zsófiával beszalad): — Anya, anya, Henrik bácsi vadászni megy! (*távolodó kutyacsaholás*). Megint hoz majd medvét, akinek a füle oán kis csücsk . . . oán vacak csücsk . . . (*a nyitott ablakhoz fut és felugrik az ott elhelyezett medvebőrös pamlagra*). A sólymok már keringenek a levegőben. (*Nyilát kilövi az ablakon*.)

Erzsébet: Hermann, kis fiam . . . csak vigyázz! (*Izentrudhoz*). Igazad volt, Izentrud, vadászni mennek. Ezt a kis ingecskét még készre csináljuk . . . Nem, nem . . . A fogadalmam! . . . Istenem, hátha valami szörnyü bűnhődéssel kell vezekelnem, amiért könnyelműen eskümet adtam Zsófiának és a követeknek?! *Hermann, Hermann*, kicsi Hermann . . . te, mondd csak, . . . ha te esküdnél valamire, hogy . . . mondjuk . . . nem . . . — semmi, anya csak tréfál . . . Gyere el onnan az ablaktól, kicsi fiam!

Hermann: — Hogy mehetnék el innen, anya, mikor én most őrvagyok?! Én akarom apát először meglátni, ha megjön Speyerből! Nekem kis sólymot ígért. (*Közeli kutyacsaholás*.)

Koldus (jobbról leroskad): — Irgalom! Adjatok menedéket . . . Üldöznek . . . (*Összeesik*).

Erzsébet (felugrik, segít neki) — Szegény ember Gyorsan, Izentrud, rejtsük el. De hova? Itt nem lehet! . . . Megvan: az ágyamba fektetem. Krisztus nevében.

Izentrud — *(segít)*: — Hogy remeg... Szegény
(Balról Erzsébettel el).

Hermann: — *(nekiveti a hátát az ajtónak.)* —
Nem engedem be őket... Zsofka segits! Ugy,
csak szorítsd a válladdal!

2. Jelenet.

(Henrik, Bolond, vadászok, lovagok)

Első vadász *(belöki az ajtót)*: — Henrik herceg
parancsára!... Hol van? Itt láttam. Ide jött!
*(vadászok, lovagok bevonulnak. Egyik meg-
fujja a vadász-jelet.)*

Henrik *(felindulva, korbécsát izgatottan suhog-
tatja)*: — Nincs? Gaz, hitvány tolvaja! Majd
adok én nektek itt ólálkodni a vár körül! Ki-
adtuk parancsban, hogy a vár közelébe jönni
tilos! Éléstárainkat dézsmálni persze jólesik
(gúnyosan) mennyei pártfogótok segítségével!...

Első vadász: — Hahó... hahó... Rajta! *(Künn
hutyacsaholás.)*

Többiek: — Rajta!... *(Össze-visszafutkoznak
a szinfalak mögött, aztán dolguk végezetlen
visszatérnek.)*

Henrik: — Nincs! Nincs! Semerre sincs! A vad
elillant. *(Homlokára üt)* Hah! Egy ötlet. Hátha itt
bujt el a koldus a hercegné hálókamrájában?
(Baloldali ajtó felé megy.)

Wieland lovag (félig páncélban. Sisakján hosszú fehér bársonykesztyű): — Hercegem, a lovag előtt a nő otthona szent!

Henrik (kardjához kap): — Wieland!

Vadászok, ifju lovagok: Hahaha! A kesztyűs lovag (*Éneklik.*)

Jó Wieland snájdig lovag,
Vértjére kesztyű ragad,
Trillárum haj!
Ha nincs is kemény ökle,
Van szép sima kesztyűje,
Trillárum haj!
Igy védi bőszen ő,
A gyenge nőket ő,
Trillárum haj!

Henrik: — Jó Wieland lovag, amiért rajongásból Erzsébet hercegnő kesztyűjét sisakodra akasztottad talizmánnak, azért nem gátolhatod Lajos fejedelem helyettesét... (*kardot ránt Wielanddal együtt.*)

Wieland: — Hercegem! A fejedelem hitvesét védem!

Erzsébet (megjelenik az ajtóban): — Áldás és békesség, jó lovagok.

Henrik: — (*leereszti kardját*) Béke akkor, ha a megszökött tolvajt kiadod, hercegné!

Erzsébet: — Tolvaj?

Henrik: — Elragadta a husdarabot, amit a kutyáknak dobtunk.

- Erzsébet*: — Talán . . . éhes volt, szegény! . . .
(*Mögötte megjelenik a koldus, mint Krisztus, ragyogó fehérben, vérző öt sebbel, aureolával a fején. Szeliden és vádlóan néz.*)
- Vadászok, lovagok*: — Krisz-tus! . . . (pánikszerűen Henrikkel együtt el.)
(*Wieland, Bolond, Izentrud, Judit és a gyermekek térdre esnek. Erzsébet lassan, áhitattal hátranéz. Ebben a pillanatban Krisztus eltűnik. Szférai zene.*)
- Izentrud*: — Csoda — csoda!
- Előtérből*: — Csoda!..Maga Krisztus jelent meg neki!
- Wieland*: — Üdvözlégy szent asszony! (*Megcsókolja Erzsébet ruhájának szegélyét*): —
Hercegném, mikor onthatom a véretem érted?
- Erzsébet*: — Hol van . . . a koldus? (*Bemegy a kamrába.*)
- Judit*: — Itt egy vércsepp, ami a keze szent sebéből esett.
- Wieland*: — Itt is . . .
- Erzsébet (visszajön)*: — Nincs itt. Eltűnt. Maga Krisztus volt (*térdreesik*). Te Deum laudamus!
- Konrád*: — Dicsértessék az Úr! (*megáll és firkésző szemmel nézi Erzsébetet.*) Mi történt veled leányom?
- Erzsébet (összerezzenve)*: — Atyám! (*kézcsókhoz járul*). Atyám, nem vagyok esküszegő, . . .
Krisztus feloldozott.

Konrád: — Vérnyomokat láttam a folyosón.

Izentrud: — Krisztus járt itt, maga a vérvő
Krisztus.

Konrád (átszellemülten, némán az ég felé néz.
Távozást int.) Az Ur veletek.

(*Erzsébet* és *Konrád* kivételével valamennyien
távoznak.)

3. Jelenet.

Erzsébet: — Atyám, Krisztus üzent az ő szolgálóleányának. (*Suttogva*.) Sebekem és bánatokon keresztül jött el hozzám. De alighogy megláttam, eltűnt.

Konrád: — És akkor marad majd egészen nálad, ha sebeid lesznek és bánataid. Ha megsemmisited magadat benne.

Erzsébet: — Mindenemet odaadnám érte.

Konrád: — Lajost is?

Erzsébet: — Könyörülj, atyám!

Konrád: — Gyermekedet is?

Erzsébet: — Irgalom, atyám!

Konrád: — Az assisi szegény Ferenc testvér, mindent odaadott. Mindent. De mit mondtam, leányom? Nem... nem... csak szeresd, te férjedet és gyermekeidet. De mikor legédeesebb a csókod, akkor szakítsd meg és gondold arra, hogy Jézus az epe ízével ajkán halt meg!...

Erzsébet: — Bűnösnek érzem magam, atyám. Az éjféli matutinumon ma folyton Lajosra gondoltam . . .

Konrád: — A szöges övet egy fokkal szűkebre szorítsd tested körül.

Erzsébet: — Igen atyám. (*Menni akar.*)

Konrád: — Megállj, Erzsébet! (*Pergament-teker-
cset nyujt át neki.*) Valamit hoztam neked. Ferentől kaptam Assisiben. Ő maga írta a boldog sirástól kimart szemmel. Erdőkön s mezőkön bolyongva dalolja ezt és a madarak vele énekelnek és a farkas nyöszörögve hallgatja. Dalold te is nehéz óráidban.

Erzsébet (boldogan szétnyitja a pergamentet és olvassa):

— Áldjon, Uram, téged Földanya nénénk,
Ki minket hord és enni ád. [virágokat
És mindennemű gyümölcsöt terem, füveket és színes

Konrád:

— Áldjon, Uram, tégedet minden ember, ki szerelmedért
És aki tűr gyötrelmet és nyavalyát. [másnak megbocsát

Erzsébet:

— Boldogok, akik tűrnek békességgel,
Mert tőled nyernek majd, Fölséges, koronát.

Konrád és Erzsébet:

— Áldjon, Uram, testvérünk, a testi halál,
Akitől élő ember el nem futhat.
Akik halálos bűnben halnak meg, jaj azoknak,
És boldogok, kik magukat megadták a te szent aka-
[ratodnak.

Erzsébet: — Boldogok, ... igen, ... Mondd, atyám,
Ferencnek vannak gyermekei:

Konrád: — Ferencnek csak testvérei vannak.
Minden ember.

Erzsébet: — És a család feje Isten... Igen, atyám...
(*töprengve el*).

Konrád (egyedül): — Égi korona való e főre,
nem császári korona. A föld utána kapaszkodik
és Lucifer a férj és a gyermekek nevét suttogja
a fülébe, hogy a saját vére szeretetével fojtsa el
benne a mindenkiért való szeretet ősforrását. Ó
Erzsébet, Erzsébet, mi vár reád? Mi vár reád?
A földet kell legyőznöd, mely véredben kuszik
feléd. A hitvest kell legyőznöd. Az anyát kell
magadban legyőznöd. Utszéli fává kell lenned,
melyből mindenki szakíthat és Krisztust szakítja
benned. Az Isten akarja ezt így és Konrád Isten
alázatos eszköze a te üdvözítésedben, amen.

Zsófia (hátról bejön): — Zavarom, Konrád
testvér?

Konrád: — Rendelkezzék szolgáljával, fejedelem-
asszony.

Zsófia: — Erzsébet megszegte esküjét.

Konrád: — Mondottam nagyságodnak a kikény-
szerített eskü nem érvényes Isten előtt.

Zsófia: — De a házastársi eskü, az szent.

Konrád: — Az szent.

Zsófia: — És Erzsébet megszegte a házastársi

esküjét! Sebekkel folyó koldust fektetett hitese ura ágyába. Mig ura távol jár, hogy a békétlenkedő fejedelmek között igazságot tegyen, addig hitvese megfertőzi az ágyát!...

Konrád: — A szenvedő Krisztus járt nála...

Zsófia (kitörve): — Kegyelmed is hitelt ad a szolganép locsogásának? Agyafurt bűbájosság volt ez, nem csoda.

4. Jelenet.

(Előbbiek, eretnek.)

Eretnek (rongyosan, mezitláb. Keze guzsbakötve):

— Csak rugjatok!... Mégis minden a mienk!... Minden! (összeroskad. Mögötte várnagy és két katona.)

Kommunista (előtérben): — Üdvözlégy, elvtárs!..

Már látom itthon vagyunk! »Nyolc napon tul gyógyuló sebek!...« Mi?! Ti, pribékek!...

Angyal: — Fékezd magad, testvér!

Zsófia: — Mit... mit beszél ez a... (jól megnézi az Eretneket. Magában) nem... nem Krisztus... (fennhangon) mit morog ez a szerencsétlen... tolvaj?

Várnagy: — Nagyságos fejedelemasszony, az alsó várudvarban fogtuk. Mindennek nekiesett, amit látott és mikor elfogtuk, azt kiabálta: — Vezessetek Erzsébet asszony elé! Minden a mienk.

A szegényeké. Nem akart hinni szemének, mikor megbilincseltek...

Eretnek: — A pribékek! Tudom, Erzsébet más-ként ítél!... Erzsébet!

Konrád: — Vegyétek le kezéről a bilincset. (*Zsófia is int. Eretnek kezéről leveszik a bilincset.*)

Eretnek: — Ezt felírom neked, pap! (*sugva*) Te is a mi emberünk vagy, he?

Konrád: — Honnan jöttél, testvér?

Eretnek: — Onnan, hol a láng születik, s az új világ mindent elseprő, szent tűze lobog: Waldesből.

Konrád: — Waldensi vagy? *Eretnek*!

Zsófia: — És Erzsébet hercegné hive.

Eretnek: — Hiszel, páter, a megváltásban?

Konrád: — Apage, satanas! Kénköves rostélyon kell téged megégetni!

Eretnek: — Hallgass meg nyugodtan, atya. Ime: mit mondott Krisztus? »Az Isten országa bennetek van.« Tehát bennünk! Igaz? Mondta ezt?

Konrád: (*fejével bólint.*)

Eretnek: Mit jelent ez más szóval? Hogy a mennyország is itt van ezen a földön...

Konrád: — Hallgass, átkozott! Minden szavad a pokol kénköves lángját okádja.

Eretnek: — Pokol? Persze, hogy pokol! Én és millió testvérem a pokolban singlödünk, mint

hitvány ördögök, mert nincs eledelünk, melyet a Szentlélek templomába dughassunk, nincs lábbelink, amit felvehessünk és nincs gyolcsunk, mellyel sebeinket bekötözhezzük. A mennyországot akarjuk mi is, a paradicsomot, melyben ti vagytok, fejedelemasszony, kövér gulyáitokkal, aranyaitokkal, hab-len ágyneműtökkel. Adjátok meg nekünk a mennyországot, atya, akkor majd mi is tudunk... beszélni a pokolról... Amen!

Konrád: — Istenkáromló Lucifer! Távozzál! (*Eretnek kihuzza magát, mint az ugrásra kész párduc.*) Lelked a gyehenna tüzére, tested a vérpadra! (*rárohan és legyüri.*)

Zsófia (lihegve): — Tömlöcbe!

Eretnek: — Tömlöcbe? Erzsébet felhozat! Megölni? Erzsébet feltámaszt (*elviszik.*)

5. jelenet.

(*Konrád, Zsófia.*)

Konrád (mély hallgatás után): — Ki kell szállnom az eretnekek ellen! Hamis próféták és farkasok tizedelik az Úr nyáját.

Zsófia: — Hallotta kegyelmed, kire hivatkozott az eretnek? Erzsébetre! Thüringia fejedelemasszonya: az eretnekek pártfogója!

Konrád: — Silentium, fejedelemasszony! Erzsébet a bűnöst védi, de ti a bűnt okoztátok: az eretnekséget.

Zsófia: — Pater Konrád, protestálok ez ellen!

Konrád! — Állom szavamat. A nyomor öli meg ezekben az ördögöseken a hitet és feltámad bennük a hitvány értelem, az ártalmas logika, mely romba dönti a világot. Erzsébet épít, ti romboltok!

Zsófia (magából kikelve): — Mi rombolunk, páter? Mi, Zsófia? Hát ki adott az eisenachi Szent György-templom számára éppen a minapában egy onyx-oltárt? Ki adományozott a reichartsbrunni apátságnak a múlt évben birtokot és arannyal átszőtt miseruhákat? Ki, ha nem Thüringiai Zsófia, akit kegyelmed hitetlennek merészel mondani?!

Konrád: — De a lelkek, asszony! A lelkek! Az emberek, asszony, az ember! Az ember! A Szentlélek-temploma!

Zsófia (megrettenve): — Ugy beszél, mint az eretnek.

Konrád: — Eretnek? Asszony, asszony, vigyázz! A ti kincsetek is az Istené, mint a koldusrongy. Erzsébet az Isten kincsét osztogatja, amit ti megtagadtok a kivetettektől!

(Künn: fejedelmi harsonajel, lárma, dobogás.)

Zsófia: — A fejedelmi jel! Jaj Istenem!... a fejedelem!...

Lajos (beront): — Anyám!

Zsófia: — Fiam! *(Átölelik egymást.)*

Lajos (kibontakozva): — Üdvözlöm, Konrád atya.

Gottfried apát áldását küldi kegyelmednek Speyerből. (*Zsófiához.*) Hol van Erzsébet?

Zsófia (nyugtalanul tekintgetve maga körül): — Erzsébet? Ő is hallhatta a harsonákat! Különben... (*jelentősen elhallgat.*)

Lajos: — Különben? Csak nincs tán valami baj?

Zsófia: — Baj? Nincs... Csak...

Erzsébet (a hálókamra felől felmarkolt köpenyvel betoppan. Utána Izentrud hatalmas kosárral. Mikor Erzsébet megpillantja Lajost, meghökken): — Lajos!

Lajos: — Erzsébet! (*átöleli.*) Szeretett... kicsi... Már azt hittem, baj van!...

Erzsébet (zavartan): — Hála a jó Istennek semmi... baj... Pihenj le kedves!... Én egy kicsit... mindjárt...

Lajos: — Mit: mindjárt? Nem értelek, kedves. Mit viszel a köpenyedben?

Zsófia (szárazon): — Mit visz? Az éléstárunkat viszi a Liliomok völgyébe... szeretett koldusainak. Bizony, fiam, Erzsébet áldott jó szíve nem engedi, hogy megtartsa a fejedelmek követeinek tett ígéretét... Szegényke!

Erzsébet: — Nem!... Kérem, anyám, ne gyanúsítson legalább ebben a szent pillanatban igazságtalanul!...

Zsófia: — Igazságtalanul? Ugyan mi mást vinnél köpenyedben, mint alamizsnát?!...

Lajos : — Kérem, anyám, én nem tűrhetem a fejedelemasszony kivallatását! Én békességet és szeretetet akarok!

Erzsébet (emelt hangon, az ég felé) : — Istenem, tégy bizonyrágot szolgáló leányod mellett! — (*Mintha sugallatot hallana, Zsófiához*): Rózsát viszek, anyám . . . (*suttogva*) rózsákat . . .

Lajos (gyengéd fölényvel) : — Rózsát? Ugyan, kedves, nem mutatnád meg nekem azokat a rózsákat! (*Széttárja Erzsébet köpenyét.*) Nagyjisten. Rózsák! (*Piano zene. Zsófia kivételével valamennyien a rózsát szedik.*) Szent András havában rózsák!

Izentrud (a rózsaszirmokat szedegetve) : — Rózsa a kenyérből! Csoda! Csoda! Micsoda illatuk van ezeknek a szirmoknak! (*Szagolja.*) Az Isten kertjéből valók . . . , a sziveden nyíltak, hercegnő! . . . (*elkezdi sirni.*)

Erzsébet : — Csillapodjál, édes Izentrud . . . Az Istent dicséred! Az ő kertjében a búza testvére a rózsának, a szegény a gazdagnak (*Lajoshoz*) Uram, tied ez a rózsa! Mind a tied! . . .

Lajos : — A legszebb rózsa az enyém. És ez te vagy, Erzsébet! (*Átöleli.*)

Konrád (Zsófiához) : — Te nem szedsz rózsát, fejedelemasszony? Nem? Nem kell a kenyérillatú rózsa? Látod, én viszek belőlük a kápolnába és viszek a díszelhullott kertbe és el-

szórom őket a kopár földön, hogy megfog-
janak benne és szebb legyen a táj. (*Zsófiával,
Izentruddal el.*)

6. Jelenet.

Lajos: — Szent asszony! (*térdre hull és Er-
zsébet félig rózsákkal telt köpenyébe rejti
arcát.*) Én tudom, hogy minden szíromban a te
könnyed rejlik!

Erzsébet: — És az én örömöm, Lajos. (*Magá-
hoz vonja Lajost.*)

Lajos: — Szeret az Úr, kedves!

Erzsébet: — A senkiknek köszönhetem ezt,
Lajos. Az elhagyottaknak, akiket Krisztusban
szeretek.

Lajos: — És engem kibem szeretsz, Erzsébet?

Erzsébet: — Téged önmagadért szeretlek, Lajos.
Gyermekeimet sem Krisztusban szeretem, ha-
nem önmagamban. Igen, . . . Lajos, egyedül a
szegényeket szeretem Krisztusban . . . az ágról-
szakadtakat . . .

Lajos: — Megkönnyited mondanivalómat.

Erzsébet (*összerezzenve*): — Lajos, te valamit
titkolsz előttem!

Lajos (*megmutatja a nyakában levő érmet*): —
Ismered ezt, Erzsébet?

Erzsébet: — Lajos! . . . Te . . . te . . . keresztes
lettél! (*zokogva leroskad a pamlagra.*)

Lajos (átöleli): — Nem... nem szabad így, kedves! Csillapodjál!... Látod, nem tehettem mást... Nem tehettem. Megvallom neked, engem is megszédített a császári korona álma, mikor Speyerbe indultam. Ó, de láttam Speyerben, hogy megalkuvást és hiú pompát várnak tőlem a választófejedelmek a valóságban. Frigyesre nem azért haragusznak, mert mulat, hanem mert nem *velük* mulat *idehaza!* Izbert gróf szép szavai így festenek a valóságban!... Ebből a hiváságos emberi zsidvásárból Krisztus sirjához menekülök... Elmegyek a *nyílt* pogányok ellen küzdeni Krisztusért!... Akkor majd, Erzsébet, ha a Szentföldön leszek, akkor majd én is senki leszek..., elhagyott vándor... Jézusban szerethetsz akkor, Erzsébet!

Erzsébet: — Ne kinozz, Lajos! Istenem! Elrendeled mellőlem védelmezőmet!

Lajos: — Veled az Isten és az ő szolgálja, Konrád.

Erzsébet: — És... ha...

Lajos (lehajtja fejét): Akkor... ezt a keresztet küldöm neked (*levetzi melléről a kereszteslovagok keresztjét és megmutatja Erzsébetnek.*) Ha ezt kézhez kapod, akkor Thüringiai Lajos nincs többé!

Keresztesek (jobbról énekelve jönnek. A menet élén fekete kendővel bevont óriási fakereszttel átvonulnak a színen. Lajos átöleli Erzsébetet és lassu léptekkel követi a kereszteseket.)

Erzsébet (mikor egyedül marad): — Lajos!...
(*leroskad.*) Fügöny.

III. felvonás.

(Jobbról Angyal jön Riporterral. Anya Koldussal. Gazdag egyedül balról ugyanakkor Kommunista Pszichoanalitikussal, Munkanélküli Rokkanttal. Életunt egyedül.)

Riporter: — Tudja, mit mondok, kedves nagysád? Legjobb volna csak így kettőnk előtt megjatszatni a dolgot. Bizonyísten gyanakszom arra a Pszichoanalitikusra. Jegyez. Az a spurim, hogy riporter az is. Álarcos riporter. Még a végén elhalássza előlem a témát!

Angyal: — Szent Erzsébet vergődése csak téma magának, Szerkesztő ur? Üdvözlöm, mint író, de a lap érdekét föléje helyezi Erzsébet vergődésének?

Riporter! — Egy ujságírónak minden téma. Csak téma. De abban igaza van, hogy . . . ez a vergődés, ez megfogja az embert. Nézze, kérem, mit mondjak magának, nem is cigarettázok az egész ügy alatt! Mondjak többet?

Rokkant (Munkanélkülinek): — Én csak ammondó vagyok Kolléga ur, hogy engem háboruban, mikor gránátszilánkot kaptam a Doberdón, apácák ápoltak Perdzsínébe! Eccer, mikor sírtam az ágyamon, az egyik apáca megsimogatott. Mikor Erzsébetet látom, ez az apáca jut eszembe. Meg az anyám, aki de régen a sir alatt van!

Munkanélküli: — Nézze, uram, . . . akkor, amikor Erzsébet élt . . . kenyérből lett rózsa . . .

Most van rózsa elég. Már' uccse! Az lenne ám az igazi csoda, ha rózsából lenne most kenyér! *Gazdag (kulisszák felé)*: — Halló . . . Tóni . . .

(*Munkanélküli felé*) Ejnye . . ., nem lenne szíves idehívni a sofförömet. (*Munkanélküli menni akar.*) Várjon csak egy percig (*megkinálja cigarettával, Munkanélküli rágyújt.*) Nézze csak, testvér, ne is küldje ide a soffört, hanem hozza ide maga a kocsiból a plédemet (*Munkanélküli el.*) Ez az asszony itt . . . majd megfagy! Mégis csak abszurdum . . . abszurdum!

Kommunista (megdörzsöli a szemét): — Mit látnak szemeim? Farkasoknak bárányosodása? (*Gazdaghoz*) Egy indiszkrét kérdést, Méltóságos Uram: méltóztassék megmondani, hány-szor adott plédet a szegényeknek, miközben vagyonát szerezte?

Anygal: — Kérdezd úgy: hány-szor **fog** adni a jövőben? (*Munkanélküli jön a pléddel, Gazdag az Anyára teríti*)

Gazdag: — Ugy! Most jobb? . . . Hála Istennek . . . (*Munkanélkülihez*) Mondja fiam, ért maga valamit a kertészethez?

Munkanélküli: — Én kérem, hogyne! . . . Miért tetszik kérdezni?

Gazdag (gondolkodva): — Csak . . . Szeretném

rendbehozatni a kertemet. Nagyon gazos . . .
Eljöhethetne rózsákat ültetni.

Munkanélküli: — Rózsákat? Rózsákat . . . uram?
Elmegyek . . . Hogyne mennék el! Elültetem az
ő rózsáit.

Ügyelő (bejön kívülről) Angyalhoz: Kérem Fő-
rendező Nagysád . . . már höchste Zeit. Nem bírjuk
a tömeget tartani!

Angyal: (*int*) . . . és aztán? . . .

1. Jelenet.

(*Színhely a wartburgi alsó várudvar. Balra kapu és
bástya-torony. A jobb sarokban hátul kis hid. Mögötte tá-
volról Eisenach házai látszanak. A színpalack mögül nagy
morajlás.*)

*I. Katona (fegyveresen a bástya felé fut jobb-
ról):* — Hé! Segítség! Nem birunk a tömeggel!
Katonák (futva érnek oda a várból): — Mi az,
hékás, mi?!

I. Katona: — Thüringiában éhinség tört ki! . . .
(*Liheg.*) Már kézművesek és pórok is csatla-
koznak az éhezők csapatához! (*A morajlás
erősödik.*)

Órparancsnok: -- Alabárdot szegezze!

Éhezők (nagy össze-visszaságban berontanak):
— Kenyeret! Éhezünk! . . . A hercegnéhez . . .
Erzsébet . . . Erzsébet hercegné! . . .

Mesterlegény (a katonák felé): — A szívembe
szurjatok! . . . De előbb egy kis kenyeret!

Kövér koldusasszony (lihegve): — Forrás! . . .

Forrás! (*nekiesik a víznek. Nagy tülekedés.*)
Vak koldus (olvasót morzsol és a fejét az ég felé kapkodja): — . . . és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus . . . ki érettünk vérrel verejtékezett . . .

Asszonyok: — Asszonyunk Szüz Mária . . . Istennek szent anyja, imádkozzál érettünk . . . most és főként . . .

Kövér koldusasszony (belesivit): — Vegyetek édes gyökeret! . . . Egy picula egy köteg. Csak egy picula! Ingyen adnám, de nem az enyém! . . .

Mankós koldus (kiragadja a kezéből a köteget és belekap a szájával a gyökérbe): — Te nadragulya te! Te rossz daganat! Még a gyökér is pénzért adod?! . . . Rosszabb vagy a hercegi számtartónál!

Kövér koldusasszony: — Segítség! . . . Tolvajok! Hé, katonák, ez a gennyes-száju megrabolt egy adófizetőt! Az ángyom ura, akié a gyökér, sirásó Eisenachban! Minden tizedik sirt adóba' ás!

Vak koldus (a vár felé): — Erzsébet, kedves Erzsébet hercegnő, könyörülj meg rajtunk!

Mind (mormogva): — Könyörülj meg rajtunk!

Kövér koldusasszony: — Énrajtam!

Waldensi eretnek (jobbfelől beront): — Hé testvéreim! (*Mikor körülveszik, halkabban beszél, hogy a katonák meg ne hallják.*) Ide hallgas-

satok! Az Uristen az éhséget büntetésből mérte a tartományra.

Mankós: — Ezerszer hallottuk, kamerád! Mást mondjál!

Waldensi: — De nem ám a mi bűneink miatt dühöng az éhinség, hanem az urak miatt. Hallottátok, hogy Henrik herceg tegnap megint elraboltatott egy szép polgárleányt Eisenachból? A telekadót felemelték, a robotot irgalmatlanul behajtják, pedig harmadannyi termés sem volt, mint tavaly. Ők dózsölnek, mi éhezünk! Délen a fakérget rágják az emberek s a mult héten meglátták a vörös szénégetőt kecskelábaival, amint vért fejt a füvekből.

Mind (elszörnyedve): — Vért? . . .

Waldensi eretnek: — De Krisztus Urunk vére mást mond. Amint az ő teste mindenkié, úgy a vagyon is mindenkié, mert ő a vagyont is megváltotta, nem? Mi előleget akarunk a mennyországra! Ne morzsákat várjunk, hanem osszuk fel a gazdagok vagyonát és az ágyasaikat!

Vak koldus (felmordul az ég felé): — . . . de szabadíts meg minket a gonosztól, ámen.

Mankós: — Mit? Mit akarsz te, Gyüge Jancsi?! Elvenni az urak vagyonát?! te . . . te aszalt fejű! . . . Majd én megmondom, mit tegyetek, kolléga urak! Ide hallgassatok! Küldjétek el a gyerekeiteket koldulni! Aztán elvenni tőlük az

alamizsnát és esténkint, mikor jön a vacsoraidő, jól megverni őket . . . Felváltva. Mondhatom, kollega urak, jól elaluszhatnak a sirástól. A legjobb álompor és a legolcsóbb vacsora. Hehehe!

Henrik herceg (balról cimboráival): — Hé, csürhe, mit akartok. El innen! A magtárak és a kamrák kiürültek már! Piócák! Tönkrezabáltok!

Koldusok és éhezők: — Éhezünk! Kenyeret!

Henrik: — Hivom a vérebekeket!

Vak koldus (az ég felé): — . . . a te méhednek gyümmölcse, Jézus . . .

2. Jelenet.

Erzsébet (a vár felől jön, fekete ruhában Izentruddal és Judittal)

Koldusok és éhezők: — Hercegné, segíts! (*Sirva és reménykedve nyujtják feléje kezüket és kalapjukat. Eretnek, mikor Erzsébetet megpillantja, mintegy villámsujtottan eliszkódik.*)

Erzsébet: — Mindenki kap egy cipót . . . a . . .

Henrik (eléje toppan): — . . . a hercegi éléstárból, ugye, hercegnő?! Maholnap nekünk sincs kenyerünk, mert mindent felfal ez a zsaroló pióca-népség! Nem lesz enniök a gyermekeidnek! Ez a népség kihasználja a te gyengésségedet . . . és esztelen szivedet . . .

Erzsébet (büszkén kiegyenesedve): — Herceg! Thüringia fejedelmével beszélsz így?

Henrik : — Thüringia fejedelme ?

Erzsébet : — Igen. Fejedelme ! Lajos fejedelem tejhatalmu helyettese vagyok. (*Izentrud felé.*) A kürtösöket hívj.

Izentrud : — Szolgálatodra asszonyom ! (*el.*)

Erzsébet (*az éhezőkhez*) : — Van-e valaki köztetek, akinek férjem, Lajos fejedelem valaha fájdalmat okozott volna ?

Kövér koldusasszony (*tettetett fájdalommal*) : — Egyszer a lova megrugta a kezemet, amint elszárguldott mellettem. Rosszul esett, mondhatom.

Erzsébet (*megcsókolja a koldusasszony kezét*) : — Bocsáss meg neki, testvérem ! És imádkozzál egy Miatyánkot Lajos fejedelemért, hogy jó végzéssel járjon a Szentföldön !

Kürtösök (*meghajolnak.*)

Erzsébet : — A fejedelmi harsona-jelet !

(*Kürtösök megfujják a jelet. Számtartó, várnagy, udvari nép betódul.*)

Számtartó : — Parancsolj, nagyságos fejedelmünk !

Erzsébet : — Thüringia éhezőinek nyissátok meg az utolsó kamrákat !

Henrik : — Inkább tűzbe boritom őket ! (*El.*)

(*Szolgák két csoportban kenyeret és nagy üstökben levest hoznak be, melyet kiosztanak. Kövér koldusasszony és Mankós kétszer-háromszor is körüljárják és eltolják a szerényebbeket.*)

Erzsébet *az előtérben lévő kis emelkedésre megy és a betegket látja el : kötöz, sebeket mos stb*)

Rokkant (előtérben): — Hogy simogatja, hogy ajnározza őket! Mint az egy-édesanyjuk.

Anya: — Láttátok Henrik herceg arcát? Én félek. Szörnyü bosszút forralnak a jó ellen!

Koldus (a csajkáját önkéntelen mozdulattal az üst felé tartja): — Micsoda illat! Husleves lehet jó sok zöldséggel, meg egészbe' főtt krumplival! Te!... Te! Te mankós! Nézzétek má' ez a mankós másodsor tolakszik az üsthöz! Elzabálja a többi elől!

Ripporter: — No, jól van, öreg, jól van. Csak ne kiabáljon! Fizetek magának előadás után egy vacsorát. Érti?

Kommunista: — Mi ez? Csodák napja? A riporter fizet!...

Pszichoanalitikus: — Hm..., hogy úgy mondjam... nem is ez a probléma, ... hanem a psziché... a lélek győzelme az anyagon...

Angyal: — Csendesebben, jó uram!... Láttátok azt a szörnyü nyomort, ami akkor Thüringiában volt? Fület ettek az emberek és gyökeret.

Kommunista: — Ma pedig a bőségben hálnak éhen az emberek. Az akkori gyökérevés becsületesebb dolog volt, mint ma az éhenhalás a zsirban!

Angyal: — Isten szentjei jártak akkor a földön, akik odaadták magukat az igazságért. (*Visszahúzódznak.*)

*II. Mankós (a Folyóslábuhoz, akit Erzsébet be-
kötözött): — Érezted a keze illatát ?*

Folyóslábu: — Kenyérillata volt.

*II. Mankós: — Mikor beszél, akkor meg rózsai-
llatot érzek.*

(Néhány szegény Istent dicsérő dalba kezd.)

*Erzsébet (miután a szegények befejezték az
éneküket): — Hallod, Izentrud ? Az Istent di-
csérik. Van-e ennél nagyobb boldogság a föld-
dön ? Uram ! . . . Istenem, te vagy a minden ! A
virág nyílásának, a madár énekének, a fiam
pihegésének az értelme. Köszönöm ezt az órát,
Uram.*

Izentrud: — Hozzám szóltál, hercegnő ?

*Erzsébet: — Nem, Izentrud . . . Csak úgy ma-
gamban beszélgetek . . . Tudod, mi szeretnék
lenni ebben a pillanatban ?*

*Izentrud: — Galamb. Hogy valahová . . . mesz-
sze . . . a Szentföldre repülhess.*

Erzsébet: — Több. Sokkal több.

*Izentrud: — A föld ura. Hogy még többet ad-
hass.*

*Erzsébet: — Annál is több. Szegény szeretnék
lenne.*

*Izentrud: — Értelek, szeretett urnóm (megcsó-
kolja a kezét. Egy darabig csend.)*

Erzsébet: — Az éjjel Lajos fejedelemről álmodtam. Korall-sziklán állott és úgy nézett engem. Mit jelent a korall? Mi az, Izentrud, te elhalványodsz?

Izentrud: — Nem, ... nem ... A korall ...

Kövér koldusasszony (közéjük tolva arcát): — ... A korall szerencsét jelent, nagy szerencsét... hosszú életet és boldogságot, ... édes, drágalátos, gyönyörű fejedelemasszonyom (*leborul előtte és ruhája szegélyét csókolja.*)

Zsófiika (beszalad): — Édesanya! Édesanya, találd ki, mit hoztam neked?

Erzsébet: — Kis lepkét.

Zsófiika: — Viz! Viz! Annál százszor jobbat!

Erzsébet: — Kis madárkát?

Zsófiika (boldogan rázza a fejecskéjét): — Viz, viz! Annál százszor szebbet.

Erzsébet: — Magadat hoztad, kis madaram! (*megcsókolja.*)

Zsófiika: — Iiii (*a fejét rázza.*) Viz! Viz! Hanem megmondjam? Édesapától hoztam valamit! A Szentföldről küldte! (*Kinyitja a kezét.*)

Erzsébet (megsemmisülten nézi a holmit): — Jézus Máriám ..., az ő keresztje!

Zsófiika (gyermekes sértődöttséggel): — És te, anya, nem is örülsz neki? Nem is tapsolsz? Nem is tapsolsz?

Erzsébet (dermedten maga elé): — Meghalt!

(Izentrud karjaiba omlik.)

Zsófiika (szepegve): — Meghalt? Ki halt meg Judit?

Judit (ölébe fogva): — Egy . . . jó bácsi.

(A várban megszólal a lélekharang. Erzsébetet a várkapu felé vezetik.)

Vak koldus: — Imádkozzunk egy szegény bűnösért!

Koldusok (mormogva imádkoznak, vak koldus fel-felkiált: „imádkozzál érettünk, bűnösökért stb.“)

(A szin sötétebbre válik.)

Kürtösök (gyászének után megjelennek a bástyán és elfujják a fejedelmi jelet.)

Hirdető (fenn a bástyán szétgöngyölít egy pergament-tekercest és fennhangon olvassa): — Henrik fejedelem nevében! Lajos, Thüringia nagyságos fejedelme, a Szentföldön elköltözött az elők sorából. Ezért egy egész éves gyászt rendelünk el alattvalóinknak. Mi, Henrik fejedelem a rendek bizalmából elfoglaltuk a trónt és tudtára adjuk mindenkinek, akiket illet, hogy Erzsébet hercegnőt száműztük!

Koldusok: — Száműzte! . . .

Hirdető: — Erzsébet asszony esztelen pazarlásaival tönkretette az államot, továbbá megrontotta Thüringia népét azáltal, hogy tékozló segélyeivel elszoktatta a munkától! . . .

Koldusok: — Éhen haltunk volna!

Hirdető (folytatja): — Meggyalázta a fejedelmi méltóságot, mert a koránázó köpenyt szétszította a szegények között és bélpoklosokat ápolt titokban a várban! Ezért Erzsébet hercegnőt számüzzük Wartburgból és megtiltjuk bárkinek, hogy vele érintkezni, vagy neki szállást adni merészeljen! Aki parancsunkat megszegendi, vasra veretik és tömlőcbe vettetik.

Fanfárosok (megfújják a fejedelmi jelet.)

Katonák (alabárdjaikkal visszazorítják az éhezőket): — Pusztulj, csürhe, pusztulj!

Kövér koldusasszony (Mankóshoz): — Mit szólni ehhez?! Nahát! Szép kis alak ez az Erzsébet, mondhatom!... A Henrik, az igen!...

Mankós: — A Henrik?... Éljen Henrik fejedelem!

Egy katona: — Tisztulj! (alabárdjával oldalba vágja a Mankóst. Mind: el.)

3. Jelenet.

Erzsébet (baloldali kapunyílásnál megjelenik gyermekeivel): — Senki... senki!... Lajos! (zokogva leroskad egy kőre.)

Zsófi: — Anya, miért sírsz?

Hermann (nagyosan Zsófikának): — Pszt! Hát nem hallottad, hogy apa meghalt?

Zsófi (felsír): — Apa!

Erzsébet (felugorva): — Emberek! Emberek! ...

(*Távokról feldörren az ég.*) Csak az ég ...

Hermann: — Édesanya ... , hova megyünk?

Erzsébet: — Hová, fiam? Hová? ... Szállást keresni éjjelre.

Hermann: — Anya, ... anya, hadd csókoljam, meg magát!

Erzsébet (lehajol hozzá) — Fiam! (*a bürü felé vánszorog.*) Megnézzük, laknak-e még emberek Eisenachban ...

Kövér koldusasszony (a bürün): — Mit? Hová? Eisenachba? El az utamból! (*Erzsébetet lelöki a hidról. Átérkezik a színre.*) Így tudjon valaki uralkodni! Ilyen ... ilyen ... cseléd!

Erzsébet (a színpalak mögött): — Jézusom, Jézusom!

Kövér koldusasszony (mohón falva az Erzsébettől kapott kenyeret)! — Kifosztotta az országunkat! A ... a bolond!

Erzsébet (a színpalak mögött kaput zörget): — ... Éji szállást! ... a szegénynek! ...

Hang (a színpalak mögül): — Takarodj innen!

Bolond (fekete köpenyben): — Ember? Ember? Egy lovat, ... lovat küldj nekem Henrik ... lovat a te bolondodnak. Megcsókolom, ... mert tiszta a szeme és nincs esze! Testvér. (*A vár felé néz.*) Én nem megyek be hozzátok, nem! ... Itt csinálom meg az ágyamat ... Mert ma az állatok

és a bolondok a puszta földön hálnak... (*Szél, égdörrenés. Bolond leveti magát a földre.*) Erzébet! (*felzokog.*)

Függöny.

IV. Felvonás.

(Szinhely: kolostor gótikus kápolnája Marburgban. Nézőtérrel szemben diszeitől megfosztott szárnyas-oltár, jobbra két ablak közt hatalmas feszület, az oltár mellett balra nyitott ajtó, melyen át a kolostor udvari oszlop-sora látható. Balra hatalmas keresztelő-medence és ajtó.)

Erzsébet (mély gyászban térdel a feszület előtt.)
Életunt (előtérből oda akar menni Erzsébethez):

— Erzsébet! Erzsébet!

Angyal (félig sugva): — Ne zavard! Imádkozik.

Életunt: — Tud még imádkozni? Azok után, amik őt érték? Tud még hinni? Én szállást adtam volna neki!

Angyal: — Ez az igazi hit. Az igazi hit olyan, mint az acél: minél több csapás éri, annál keményebb.

Riporter (Életunthoz): — Örülök, hogy megszólalt a Szenttelen ur! Hogy feltámadt halottaiból! Úgy, . . . úgy, édes uram, úgy . . . na látja, mégis csak nagy dolog az élet! . . .

Rokkant: — Nagy dolog az igaz . . . Ha az ember szenved, akkor tudja meg, milyen sok benne a szép és a nagyszerű!

Pszichoanalitikus (odamegy Rokkanthoz és gyengéden megérinti a vállát): — Tudja, mit, vitéz ur? Ha itt vége lesz, jöjjön el hozzám. Én tu-

lajdonképen orvos volnék civilben . . . jó besugárzó-készülékem van, . . . persze magának ingyen . . . csak úgy . . . szeretetből.

Angyal: — Amen. (*Dicsfény jelenik meg Erzsébet feje körül, majd eltűnik.*)

Konrád atya (*porosan, fáradt lépésekkel Erzsébet felé megy. Apáca kíséri, aki, miután megmutatta Erzsébetet, eltűnik. Mikor Erzsébet közelébe ér, megáll*): — Erzsébet! (*Rövid hallgatás után erősebben.*) Erzsébet! (*közlelőbb lép.*) Erzsébet!

Erzsébet (*összerezzen*): Atyám!

Konrád: — Hát ide menekültél, Erzsébet?

Erzsébet: — Újhold óta itt vagyok, atyám.

Konrád: — Három tartományt megjártam utánad Egbert érseknek, atyai nagybátyádnak megbízásából. Minden fejedelemhez benéztem . . .

Erzsébet: — Fejedelem? Hogyan kereshetted a legszegényebb asszonyt fejedelmi udvarban?

Konrád: — Mától fogva nem vagy szegény, Erzsébet! Egbert érsek neked adományozta Marburgot kárpótlásul üldöztetésedért. (*Pergamentekercset nyújt át neki.*) Itt az adománylevél! Örvendj, leányom!

Erzsébet (*hevesen*): — Nem, nem, atyám . . ., nem kell! Vidd vissza nagybátyámnak! (*Suttogva.*) Könyörgöm, ne fosszatok meg a szegénységtől. Ha pénzhez érnék, emberhez is hozzá kellene

érem! Görnyedő háta... pénzért kimért mosolyok... behuzott karmok...! Ember! Ember! Atyám, oly jó így senkinek lennem... Egyszerű lélek vagyok csupán... közelebb az Istenhez, aki valaha a testbe száműzött, de most, érzem, közelebb vont magához.

Konrád (megdöbbenve): — Ennyi az ember neked Erzsébet?

Erzsébet: — Valaha azt mondtam: „Isten és ember.“ Ma: csak az Isten!

Konrád (növekvő izgalommal): — És gyermekeid?

Erzsébet (félrefordul): — Elvették őket tőlem, mert szegény lettem. Az Úr akarta így, aki az én szivemből minden földi gyökeret kitépett. Ezt is felajánlom neki... (*zokog.*)

Konrád (megfogja kezét): — Ne tépd fel sebeidet, leányom.

Erzsébet: — Most... most bucsuzom gyermekeimtől... Hadd sirjam ki magamat... Erzsébet nővér majd nem fog sirni...

Konrád: — Erzsébet nővér? Leányom, te... te legyőzöd a földet, mely a véredben kúszik utánad? Legyőzöd az anyát... igen én kívántam így, Marburgi Konrád. Dicsőség a Mindenható Istennek.

Erzsébet: — Egy óra múlva halott vagyok a világ számára, atyám... te fogsz engem beöl-

töztetni. (*A szinfalak mögül felhangzik a Miserere jajgatásszerű dallama.*) Hallod, atyám, ők már szenvednek Krisztusért! (*letérdel.*) Ostorozz meg, atyám!

Konrád (reverendája alól kivesz egy flagellumot):

— Hajolj le, leányom és tedd szabaddá válladat. (*Erzsébet lehajol. Hirtelen: heves csengetgyűszó.*) Ki lehet az ily szent napon?

Zsófia (mély gyászbán. Némán, megindultan nézi Erzsébetet.)

Konrád: — Fejedelemasszony!

Zsófia: — Erzsébet! (*zokogva átöleli Erzsébetet.*)

Erzsébet (fásultan): — Asszonyom, nem vagyok méltó a könnyeidre.

Zsófia: — Bocsáss meg, Erzsébet! Bocsáss meg! A fiaim . . ., a fiaim! . . .

Erzsébet (végtelen fájdalommal): — Lajos halott.

Zsófia: — Henriket meg elüzték a vendek Thüringia trónjáról. Éjtszaka kellett menekülnie . . . mezitláb, pór-ruhában, amit hirtelen magára kapott a cselédek szobájában! . . . Most szénégetőknél és remetéknél rejtőzik . . . s úgy koldulja össze a táplálékát.

Konrád: — Igazságos Isten!

Zsófia: — Igen: az Isten. Te miattad sújt, Erzsébet . . . a te sorsod miatt . . . mert elüztünk téged, . . . mert kitaszítottunk az éjtszakába! Bocsáss meg, Erzsébet!

Erzsébet: — Megbocsátok, testvérem (*gépiesen megöleli.*)

Zsófia: — És e hely? (*vizsgálódva körülnéz.*)

Erzsébet: — Még ma felveszem a fátyolt, anyám, az Isten dicsőségére.

Zsófia (lehajtja a fejét): — Megértelek Erzsébet. De egyet nem tudok felfogni: valaha eldobtad magadtól a fejedelmi pompát s a császári koronát... Miért? Az emberért. A szegényeidért. És most megtagadod szegényeidet? Lemondasz gyermekeidről?

Konrád: — Az Isten győzött, asszonyom. A világ halott.

Zsófia: — De a szived nem lehet halott, Erzsébet! A te szent szived! Wartburg vár reád, a te Wartburgod..., vezeklően, boldogan... Már bimbóznak a rózsák és megszólaltak a vadgalambok a mohos tölgyeken. Fehér galambjaid boldogan szürcsölik a kristálytisza vizet a te kutad kávéján és válladat keresik, hogy reá szálljanak. Szegényeid, betegeid most már szabadon járhatnak be hozzád! Megint fejedelemasszony lehetsz, mert tudtadra adom, leányom, hogy a rendek fiadat, Hermannat választották meg fejedelmükké...

Erzsébet: — Te Deum laudamus!

Zsófia: — Látod, leányom, minden jóra fordult.

Gyermekeid sóvárogva várnak, ők mondják neked a legszebb dalt . . .

Erzsébet: — Gyermekeim? Erzsébet nővérnek már nincsenek gyermekei.

Zsófia: — Erzsébet! Magyarországi Erzsébet, térj magadhoz! Meghasad a szívem!

Erzsébet: — A gyermek is: világ. Gyönyör, boldogság, cél az anyjának. Nekem meghalt a világ, anyám.

Anya (előtérben): — Erzsébet, Erzsébet, elhagyód gyermekeidet?

Zsófia: — Ennyire önző nem lehetsz, Erzsébet... Csak magadé akarsz lenni?!

Erzsébet (lehunyja a szemét, halkán): — Csak az Istené . . . Nincs más igaz és nincs más jó, csak az Isten . . . Hadd pihenjek, Zsófia!

Zsófia (hátrafelé int.)

Hermann, Zsófiika, Gertrud (lassan, megszeppelve bejönnek): — Anya! . . . Anya . . . (*Nyákába omlanak.*)

Erzsébet: — (*szenvedélyesen összecsókolja, majd eltolja magától őket*): — Bucsuzni jötetek, gyermekeim?

Zsófia: — Erzsébet! . . .

Hermann: — Anyám, miért utaztál oly messze? Anyi mindent mesélnék neked!

Zsófiika: — Anya . . ., milyen finomak a kezeid!

Gertrud: — Hoztam neted vijádot anya ne . . .

(átnyújt egy kis csokrot.)

Erzsébet (kimondhatatlan fájdalommal Zsófia felé): — Vidd el, anyám, Thüringiai Lajos gyermekeit.

Konrád: — A zárda szabályai szerint Erzsébet nővér már nem fogadhat gyermekeket.

Zsófia (a gyermekek felé): — Árvák! Árvák!
(Átöleli őket.)

Erzsébet (Hermannra mutatva): — Árva? Övé Thüringia! Zsófiika a hesseni herceg jegyese. Kis Gertrud zárdába megy, hogy Krisztus leánya legyen. Ki árva itt? Veletek az Isten. *(Megcsókolja gyermekei homlokát és keresztet vet reájuk. Lassan el. Zsófia gyermekekkel együtt ellenkező oldalon el.)*

Anyá (előtérből): — Erzsébet! . . . Erzsébet! Mit tettél? A tigris nem üzi el a kicsinyeit!

Angyal: — Erzsébet, Erzsébet! Mindent odaadsz, ami a földhöz köt, hogy egészen Krisztusé lehess.

Konrád (feltartja a kezét): — Silentium! Isten kísérletezik az ő választottjával!

2. Jelenet.

(Nagypénteki kereplő-szó, Utána távolról mindjobban erősödő női ének: „A keresztfához megyek“. Kettős-sorban égő gyertyával, mezítláb apácák jönnek kámzsával a fejükön. A

végén egyszerű fekete vászon-ruhában Erzsébet. Mögötte négy novicia a menyasszonyi ruháját és koronáját viszi, két mezitlábos ferences barát pedig szőrcsuhát hoz. Az oltár előtt egymással szemben felállanak az apácák. A menyasszonyi ruhát vivők és a szőrcsuhások az oltártól jobbra és balra állanak fel.)

Konrád: — Árpádházi Erzsébet akarsz-e a menynevei vőlegény jegyese lenni? *(A feszületet tartja eléje:)*

Erzsébet: — Akarok. *(Megcsókolja a feszületet.)*

Konrád! — Mit hoztál jegyessednek ajándékul?

Erzsébet: — Lelkem tisztaságát. *(Az apácák az oltárra helyezik menyasszonyi ruháját.)*

Konrád: — Mit hoztál még neki ajándékul?

Erzsébet: — A teljes engedelmességet.

Konrád: — Mit hoztál még neki ajándékul?

Erzsébet: — A teljes szegénységet.

Konrád: — Erzsébet. Ezek után teljes tisztaságot, engedelmességet és szegénységet fogadsz menynevei jegyessednek?

Erzsébet: — Azt fogadok. *(Letérdel és megcsókolja az eléje tartott feszületet. Konrád ollóval levágja a haját, majd rá adják a szőrcsuhát, zsinórral átövezik testét és saruját leoldják a lábáról. Ezalatt apácák és szerzetesek harmónium-kiséret mellett „Hol vagy én szerelmem, édes Jézusom“ c. dalt éneklik, majd koporsót hoznak és abba belerakják Erzsébet menyasszonyi ruháját.)*

Koporsót vivő apáca: — Engedjétek, hogy
a világ számára eltemessük Árpádházi Erzsébet
asszonyt!

Mind: — Ugy legyen!

(*Apácák eloltják a gyertyákat.*)

Apáca-fejedelemasszony: — Erzsébet nővér,
élsz?

Erzsébet: — Élek, de már nem én, él pedig
bennem Krisztus! (*Odamegy a nagy feszület-
hez és leborul eléje.*)

Apácák és szerzetesek kara (énekli.)

O mi Jesu vulnerate,
Ligno crucis acclavate,
Tradidisti animam.
Tradidisti animam.

Függöny.

V. Felvonás.

(Előttér. Gazdag egyszerűen öltözve, Munkanélküli kertészruhában, Rokkant javult egészséggel, Koldus és Anya rendes, tiszta ruhában, Életunt rugalmasabban, mint azelőtt, Ríporter illetődött arccal. Künn autótülkölés, gyársziréna, majd lélekarang.)

Angyal: — Valakit temetnek *(keresztet vet és lehajtja a fejét.)*

Kommunista: — Halljátok a motor dalát? Szól az élet. A ritmus. A munka. Hív bennünket. De mielőtt kimennék az életbe, szeretném tudni, mi lett ezzel a wartburgi szegénnyel? Szomjas vagyok. A nyelvem a szám padlására tapad. Van-e ital, mely az én szomjamat lecsillapítsa? *(Angyalhoz.)* Légy szives Hugom, pergesd, . . . pergesd ezt az eleven filmet!

Munkanélküli: — Eldugtam télire az ő rózsáit. Tavasszal küldök nektek belőlük.

Anya (Angyalhoz): — Csak gyorsan, gyorsan!... A gyermekeitől tépte el magát. Én tudom, hogy ebbe belepusztul Erzsébet, . . . bele. Istenem! Én Erzsébettel vagyok, de ezt nem értem! . . .

Pszichoanalitikus: — Én sem értem, csak érzem . . .

Angyal: Érzed? Üdvözöllek, tudós! Tulnyujtod kezedet az értelem börtönrácsain és sziveddel

a végtelenség zugását hallgatod. Ott kezdődik a bölcsesség, ahol az okosság megszűnt és a hit napja világít. Mert az élet, az hit. Erzsébet hitével megérted azt, ami ma titok.

Rokkant: — Én tudom. Ez a titok... ez a titok...

Angyal: — A szeretet.

1. Jelenet.

(Színhely: országút Marburg mellett. Balról háttérben emeletes kórházépület, jobbról előtérben sárkunyhó. Előtte betegeknek való pihenőszék.

Izentrud (harmadrendi ruhában, nagy zajjal fakádat surol): — Ejnye... ez a kefe...! Alig fogja!

Judit (kijön a sárházból): — Pszt! Csenedesebben. Kissé elszenderedett. Mosolyog és álmában gyermekei nevét suttogja. „Hermann... Zsófi... Kicsi Gertrud!...”

Izentrud: — Ó Judit, a szívem szakad meg. A nagy Isten vihara kitépte urnónket a gyermekei mellől és most ide ültette az országút mellé.

Judit: — Hogy mindenki szakithasson róla. Vigasztalást. Életet. Tudtam, hogy nem bírja ki a zárdái magányt. Hogy idejön azokhoz, akik senkinek sem kellenek.

Izentrud (orrát befogva félrefordul): — Majd elájulok ettől a büztől, ami ebből a kádból kiárad. Még így is milyen döglletes szaga van!... Hát még mikor a fekélyes benne van!

Judit: — És ő birja fürdetni a fekélyeseket szent kezeivel! Már arra gondoltam, hogy rózsaillatot érez, mikor fürdeti őket.

Izentrud: — Dehogyan érez, dehogyan érez! Éppen úgy szenved, mint mi. Csakhogy őbenne Krisztus lakik.

(*Posztillon-szó balról.*)

Judit: — A póstakocsi. Jaj Istenem, ki jöhet?

Izentrud (a gyökérkefét szemé elé tartva): —

Konrád atya! Uristen irgalmazz!

Konrád (meztlábasan batyuval és zarándokbottal a kezében): — Dicsértessék az Úr!

Izentrud és Judit: — Mindörökké amen. (Kezet csókolnak neki.)

Konrád: — Gratias, nővérek. (Leteszi a batyut és döbbenten körülnéz.) Uristen, irgalmazz!

Hol vagyok?

Izentrud! — Marburgban, atyám. A marburgi országuton.

Konrád (botjával a kórházra mutat): — Ez?

Izentrud: — Ispotály a szegények számára.

Konrád: — Ispotály? Mi az?

Izentrud: — Ahol a betegeket gyógyítják és ápolják.

Konrád: — Sosem hallottam, ilyesmiről! Mennyi változás, mióta Marburgot elhagytam!

Izentrud: — Bizony atyánk. A vándorlegények is azt mondják, ispotályt semerre sem láttak messzi utjukon! Seholy a világon!

Konrád (a sár-kunyhóra mutat): — És ez ?

Judit: — Erzsébet nővér kunyhója.

Konrád: — És a zárda ? És a fogadalom ? Csak **Istené, . . .** csak **Istené!** Ezt fogadta. És most megint: **az ember ?**

Judit: — Csendesebben, főtisztelendő atyám ! Erzsébet nővér beteg.

Konrád: — Beteg ? Nincs mit csodálkozni ezen. Mielőtt Pommerániába elindultam harcolni az eretnekek ellen, meghagytam neki, hogy szent elmélkedéssel töltsé napjait fogadalmához hiven. És most ? Régi szenvedélye, újból kitört. Erzsébet, ennyi az ember hatalma fölötted ?

Izentrud (halkan): — Erzsébet nővér sebeket gyógyít, atyám !

Konrád (indulatosan): — Sebeket ? Ha a lélek élvez, akkor már **valami!** Már benne van a luciferi mag! . . . Az **ÉN!** Égessétek el ezt a kádat . . .

Judit (halkan): — Igen atyám.

Konrád (észrevesz egy utszéli almafát. Madár énekel lombjai közt, koronájáról alma esik le): Mi ez ? Alma ilyenkor ? (*fel néz a fára.*) Utszéli almafa. Utszéli fa. Mily édesen pityeg ez a sármány. Krisztusom, utszéli fa! (*Izentrudhoz szeliden.*) Nem, ne bántsátok azt a kádat, nővérek.

Betegápoló nővér (a kórház felől): — Dicsértessék az Úr !

Konrád: — Mindörökké. Amen.

Betegápoló nővér: — Főtisztelendő páter, hal-
dokló szeretne gyónni az ispotályban.

Konrád: — Megyek leányom. (*Távozás közben
magában.*) Utszéli fa!...

Izentrud: — Mi ez, soror Judit? (*Felvesz egy
vadalmát.*) Ezt nézte és ellágyult. Mi van erre
irva? Meg tudod fejteni?

Judit: — Mi van rá irva? Vándorok kenyere, jó
soror.

Fekélyes fiu (vánszorogva): — Hé... hé...
asszonykák! Itt lakik az... a... na hogyis
hivják?... Valami Örzse nővér?!

Izentrud: — Fogod a szád, gyerek?!... Beteg
van a házban!

Fekélyes fiu: — Beteg? Ki beteg? Hé!... Jaj!
Segíts! Örzse nővér!... *lekuporodik és fáj-
dalmasan nyomogatja a lábát.* Jaj... Jaj!

Judit: — Ott a kórház! Menj oda!

*Erzsébet (botra támaszkodva megjelenik a
kunyhó ajtajában. Megtört arcán fájdalmas
derű)*: — Ki keres?

Fekélyes fiu: — Én kereslek, Örzse néni... Jaj...
segíts rajtam... Fekélyes vagyok... Fekélyes
vagyok... még a madár is elkerül... Könyö-
rülj rajtam. Jaj, jaj! a csontomig fáj.

Erzsébet (megsimogatja a fejét): — Szegény
fiam... hol fáj? (*pihenőszékébe ül.*)

Fekélyes fiu: — A lábam . . . a körmöm belenőtt a husomba itt . . . itt . . .

Kövérekoldusasszony (leborul Erzsébet előtt):

— Hercegnő, bocsáss meg! . . . Wartburgból jöttem gyalog hozzád, . . . hogy ruhád szegélyét megcsókolhassam . . . Én vagyok a gonosz lélek, aki téged a patakba löktelek a hidról . . . (*zokogásba tör ki*.)

Erzsébet: — Ne sirj, nővérem . . . inkább örülj, hogy eljöttél. Ne szólits engem hercegnőnek. Nővéred vagyok. (*Köhög.*)

Kommunista (előtérből): — Még ennek is megbocsájt! Nekem is megbocsátsz, Erzsébet?

Erzsébet (a fekélyes fiu körmeit vágja): Most is fáj?

Fekélyes fiu: — Már nem. Mily könnyű most a lábam!

Kövérekoldusasszony: — Erzsébet nővér mondok neked valamit a . . . gyermekeidről. Hermann herceg oly gyors, mint a szarvas és sudár, mint a fenyő.

Erzsébet (ránéz a koldusasszonyra, örömpeszeve kiáltani akar, de aztán alázatosan a fiu kezére hajol): — A kezedet is fiam . . . Fáj?

Fekélyes fiu: — Már nem . . . Mintha selyemmel simogatnád a kezemet.

Kövérekoldusasszony: — Ó csak látnád, nővér, Zsófiika kezeit! Mint az alabástrom . . . Csak az angyalok keze olyan . . .

Erzsébet: — Angyalok?... Zsófiika?... Halljátok?
(*Pianissimo a Te Deum első motivuma.*)

Valamennyien: — Nem hallunk... semmit.

Izentud (ijedten): — Csak a sármány... a sármány pityeg, a te sármányod...

Fekélyes fiu: — A fejemet is! Fáj!

Erzsébet (magához riad): — Még ezt... igen...
(*A fiu fejét mossa.*) Fiam, ... Izentrúd, ... dalt hallok megint... Mióta gyermekeimtől elszakadtam, először...

(*Motivum a Te Deumból.*)

Fekélyes fiu: — Ó de könnyű most a fejem. Mintha hegy ment volna le róla! Nagy, tüskés hegy. Mily jólesően bizsereg!

Kövér koldusasszony: — És a kis Gertrud esze gyors, mint a sólyom... Minden himnuszt tud... Talán most is ő énekel neked!

Anyá (előtérből): — Már tudom, hol vannak a te gyermekeid, Erzsébet! Az Isten kezében!

Fekélyes fiu: — Te vagy az én édesanyám!
(*Megcsókolja Erzsébet kezét.*)

Erzsébet (átszellemülten): — Fiam!... (*elszen-deredik.*)

Fekélyes fiu: — Jaj! Hideg a keze!

Izentrud! — Ne kiálts az Isten szerelmére! Ne ébreszd fel! Imádkozzunk.

Fekélyes fiu (suttogva, szent rémülettel): — Vé-

res a keze!... Ez is,... lássátok! (*Lábára néz.*) És a lába is...

Judit (térdre borul): — Krisztus sebei!
(*Motivum a Te Deumból.*)

Konrád (a kórház felől): — Mit mondtatok?!
Krisztus sebei? Erzsébet! (*Végső motivum a Te Deumból. Erzsébet feje körül dicsfény jelenik meg. Konrád hozzámegy és leborul előtte. A többiek felé suttogva*): — Testvéreim, most kezdődik Erzsébet nővér diadalutja! Imádkozzatok! (*Jelenlévők térdreesnek.*)

Koldusok (zsibongva): — Erzsébet! Anyánk!
Maradj velünk!...

Erzsébet (mosolyogva, csukott szemmel): —
Hozzád, Krisztusom!

Konrád (koldusok felé): — Távozzatok, testvéreim!
Erzsébet nagy útra készül!

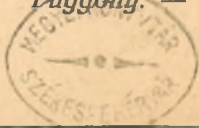
(*Szin teljesen elsötétedik. Háromszoros kopogás mankóval.*)

Krisztus (a koldusok közül): — Majd én velemegyek, mert ő mindig engem keresett.

(*Kiválik koldusok közül, megfogja Erzsébet kezét és fényözönben megindul vele a háttér felé. Hátsó függöny felgördül. Emelvény két trónszékkel, angyalokkal, akik az előtérben levőkkel együtt a Te Deumot éneklik. Krisztus felvezeti Erzsébetet a trónra maga mellé*)

Harsonás angyal (megfújja a harsonát): — Testvéreim, örvendeztetek! Magyarországi Szent Erzsébet ma a világra született!

Függöny. — Vége.

18 0506

Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár
Székesfehérvár

3 010002 077112

R03

R14